

ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน
กับความรู้อีกกับนิคชอบและมีโนภาพแห่งคน

ปริญญาโท

ของ

สมศักดิ์ ชินพันธ์

ร. ส. ก. 2524

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ธันวาคม 2523

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน
กับความรูสึกับนิคชอบและมโนภาพแห่งตน

บทคัดย่อ

ของ

สมศักดิ์ ชินพันธ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ธันวาคม 2523

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน กับความรู้สึกรับผิดชอบ และมีสภาพแห่งตนของนักเรียนตามตัวแปรตาม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และเพศ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้น ม.ศ. 4 - 5 จากโรงเรียน อรัญประเทศ สระแก้ว ประจันตราษฎร์บำรุง ปราชญ์ราษฎรอำรุง ปราชญ์-กัลยาณี เป็นนักเรียนในจังหวัดปราชญ์รี ชาย 129 คน หญิง 134 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 263 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์ แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ และแบบสอบถามวัดมีสภาพแห่งตน สถิติที่ใช้คือ t - test F - test q - statistic และ Pearson correlation coefficient

การวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละละเลย ไม่พบว่ามีความแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยมีมีสภาพแห่งตนสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียน และแบบปล่อยปละละเลย ไม่พบว่ามีความแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานมากที่สุด แตกต่างจากนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียน และแบบปล่อยปละละเลย ไม่พบว่ามีความแตกต่างกัน
4. ไม่พบความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานของนักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย แบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละละเลย

5. นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างระหว่างตนตามอัธยาศัยกับตนตามปณิธานสูงที่สุด แยกต่างจากนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยไม่พบว่ามี ความแตกต่างกัน

6. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกกับนิคชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนชายหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย ไม่พบว่ามี ความแตกต่างกัน

7. ไม่พบความแตกต่างในค่านิยมภาพแห่งตนของนักเรียนชายหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย

8. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับความ รู้สึกกับนิคชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

9. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบอัตตาธิปไตย สัมพันธ์ทางลบกับความ รู้สึกกับนิคชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

10. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย สัมพันธ์ทางลบกับความ รู้สึกกับนิคชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

11. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับค่านิยมภาพแห่งตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

12. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบอัตตาธิปไตยสัมพันธ์ทางลบกับค่านิยมภาพแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

13. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย สัมพันธ์ทางลบกับค่านิยมภาพแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

TEACHER-STUDENT CLASSROOM INTERACTION AND THE RELATION TO
STUDENTS' SENSE OF RESPONSIBILITY AND SELF-CONCEPT

AN ABSTRACT

BY

SOMSAK CHINPHAN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

December 1980

The purposes of this study were to investigate the relationship between classroom interaction, sense of responsibility and self - concept and to compare sense of responsibility, self - concept with those of different classroom interaction and their sexes. The subjects were 263 M.S. 4 - 5 students who were selected by the simple random sampling from the secondary schools in Prachinburi, in the academic year of 1980. The instruments for collecting the data consisted of Classroom interaction questionnaire, Sense of responsibility questionair and Self - concept questionnaire. The data were analyzed with t - test F - test q - statistic and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The major findings of this study were as follows :

1. The students from different classroom interaction showed significant difference in sense of responsibility at the .01 level. The students from the democratic interaction had the highest sense of responsibility but the students from the autocratic classroom interaction and the laissez - fair classroom interaction showed no significant difference in sense of responsibility.

2. The students from different classroom interaction showed significant difference in self - concept at the .01 level. The students from the democratic classroom interaction had the highest self - concept but the students from the autocratic classroom interaction and laissez - faire classroom interaction showed no significant difference in self - concept.

3. The students from different classroom interaction showed significant difference in self - discrepancy at the .01 level. The students from the democratic classroom interaction had the highest self discrepancy but the students from the autocratic classroom interaction and laissez - faire classroom interaction showed no significance in self discrepancy.

4. There was no significant difference in self discrepancy of boys who were in the same classroom interaction.

5. The girls from different classroom interaction showed significance in self discrepancy at the .01 level. The girls from the democratic classroom interaction had the highest self discrepancy but the girls from the autocratic classroom interaction and laissez faire classroom interaction showed no significance in self discrepancy.

6. Boys and girls who were in the democratic classroom interaction showed significant difference in sense of responsibility at the .01 level. Those who were in the autocratic classroom interaction and laissez - faire classroom interaction showed no significance in sense of responsibility.

7. There was no significant difference in self - concept of boys and girls who were in the same classroom interaction

8. There was a significantly positive correlation between the democratic classroom interaction and sense of responsibility at the .01 level.

9. There was a significantly negative correlation between the autocratic classroom interaction and sense of responsibility at .01 level.

10. There was a significantly negative correlation between the laissez - faire classroom interaction and sense of responsibility at the .01 level.

11. There was a significantly positive correlation between the democratic classroom interaction and self - concept at the .01 level.

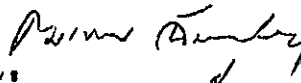
12. There was a significantly negative correlation between the autocratic classroom interaction and self - concept at the .01 level.

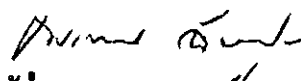
13. There was a significantly negative correlation between the laissez - faire classroom interaction and self - concept at the .01 level.

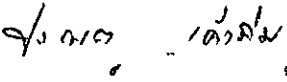
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้.

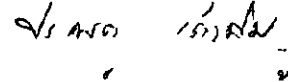
คณะกรรมการควบคุมปฏิญานิพนธ์

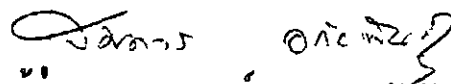
คณะกรรมการ สอบ

 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมเพชร ฉัตรสุภดล)

 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมเพชร ฉัตรสุภดล)

 กรรมการ
(อาจารย์ประธนา เค้านิม)

 กรรมการ
(อาจารย์ประธนา เค้านิม)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมการ อภัยพันธุ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือและคำแนะนำอย่างดียิ่งจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คมเพชร ฉัตรสุกฤดี และ อาจารย์ ประไพ คำนิม ผู้วิจัยขอ
กราบขอบพระคุณไว้อย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ด็กดาวรรณ พรศรีสมุทร คุณสุรเกียรติ ลัมเจริญ
คุณสมาน ซาลีเครือ คุณอุโฆษ ปิ่นสุวรรณ คุณนิศยา ชรรณพันธ์ คุณสุศิริพันธ์ วัชรจรัสคุณ
คุณสมจิต อภิชนาพงษ์ และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง

สุดท้ายนี้ถ้าปราศจากความร่วมมือช่วยเหลือจาก ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ คณาจารย์
และนักเรียนโรงเรียนอรัญประเทศ โรงเรียนสระแก้ว โรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง
โรงเรียนปราจิณราษฎรอำรุง และโรงเรียนปราจีนกัลยาณี แล้ว งานวิจัยนี้คงไม่ประสบความสำเร็จ
สำเร็จดังที่ปรากฏอยู่ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านไว้เป็นอย่างสูง.

สมศักดิ์ ชินพันธ์

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	2
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
	นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์	6
	ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับความรู้สึกรับผิดชอบ	9
	ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับนิภาพแห่งตน	11
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
3	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	20
3	วิธีดำเนินการศึกษา	22
	กลุ่มตัวอย่าง	22
	เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	22
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	23
	วิธีรวบรวมข้อมูล	23
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	32

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	34
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	52
ความมุ่งหมายของการวิจัย	52
กลุ่มตัวอย่าง	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
การอภิปรายผล	56
ข้อเสนอแนะ	67
 บรรณานุกรม	
 ภาคผนวก	

ตาราง	หน้า
13 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างในด้านมโนภาพแห่งตน ของนักเรียนชายหญิง ที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปดอยปละละเลย	45
14 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตน ของนักเรียนชายหญิงกับการปฏิสัมพันธ์	46
15 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตนของนักเรียนหญิงกับการปฏิสัมพันธ์	47
16 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตนของนักเรียนหญิงกับการปฏิสัมพันธ์เป็นรายคู่	48
17 แสดงความสัมพันธ์ในด้านความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนกับการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย	49
18 แสดงความสัมพันธ์ในด้านความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนกับการปฏิสัมพันธ์แบบออกคาริปไตย	49
19 แสดงความสัมพันธ์ในด้านความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนกับการปฏิสัมพันธ์แบบปดอยปละละเลย	50
20 แสดงความสัมพันธ์ในด้านมโนภาพแห่งตนของนักเรียนกับการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย	50
21 แสดงความสัมพันธ์ในด้านมโนภาพแห่งตนของนักเรียนกับการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย	51
22 แสดงความสัมพันธ์ในด้านมโนภาพแห่งตนของนักเรียนกับการปฏิสัมพันธ์แบบปดอยปละละเลย	51
23 แสดงคำอธิบายจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์	ภาคผนวก
24 แสดงคำอธิบายจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ	ภาคผนวก
25 แสดงคำอธิบายจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามวัดมโนภาพแห่งตน	ภาคผนวก

ภูมิหลัง

โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งในการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังลักษณะนิสัย ตลอดจน พัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน ในแต่ละวันเด็กจะใช้เวลาประมาณ 5 - 6 ชั่วโมง อยู่ในโรงเรียน ก็นั้นเด็กกับครูย่อมมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในโอกาสต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอน การปกครอง กิจการพิเศษนอกชั้นเรียน รวมทั้งเรื่องส่วนตัว การที่เด็กมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับครูเป็นเวลานานเช่นนี้ ทำให้เด็กได้รับสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนือวิชาความรู้จากครูเป็นอันมาก สิ่งเหล่านี้ย่อมจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กได้ และจะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นเสมอจนทำให้ พฤติกรรมเหล่านั้นกลายเป็นบุคลิกภาพของเด็กไป

ทว่าเหตุผลดังกล่าวแล้ว ครูควรจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองว่าตนเองมีความสำคัญต่อเด็กในทางวิชาการเท่านั้น แต่จะมีหน้าที่ของความเป็นครูครอบคลุมไปถึงความรู้สึกนึกคิด จิตใจของเด็กด้วย เพราะการที่จะช่วยทำให้เด็กเป็นคนดี มีความรู้สึกรับผิดชอบ และมีภาพแห่งตนไปในทางที่ดีนั้น ครูย่อมมีส่วนในการช่วยเหลือเป็นอย่างมากทีเดียว เนื่องจากครูเป็นผู้นำ จิตใจของเด็ก เป็นผู้รับผิดชอบในการให้วิชาความรู้และควบคุมความประพฤติของเด็กแม้ว่าครูจะมี เวลาอยู่กับเด็กเพียง เวลาจำกัดก็ตาม (ปัญญานันทมุนี, 2504 : 91) แต่ครูนั้นเมื่ออิทธิพลต่อนักเรียนยิ่งกว่าบิดามารดาของเด็ก นักเรียนจะเอาอย่างครูที่เขาชื่นชมชอบโดยที่ตัวเขาเอง ไม่รู้ตัวและครูเองก็หัวท้อไปโดยไม่ตั้งใจ (เฉลิมวงษ์ โชติกฤษกร, 2514 : 67) จึงนับว่า ครูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเสริมสร้าง และเพิ่มพูนคุณสมบัติที่ดีงามต่าง ๆ ให้กับเยาวชน เพื่อจะได้ เติบโตเป็นพลเมืองดีของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของกึ่งแก้ว อรรถากร (กึ่งแก้ว อรรถากร, 2513 : 343) ที่ว่าครูคือ ผู้ที่มีหน้าที่อบรมกุลบุตร กุลธิดา ตลอดจนผู้ที่สมัครเข้ามารับการศึกษ อบรมทั้งปวงให้เจริญงอกงามทั้งทางด้านส่วนตัวและสังคม ครูมิใช่เพียงผู้ประสาธน์สัทธิภาพและ ความเจริญในวิถีทางต่าง ๆ ในแก่เด็กเท่านั้น แต่ยังเป็นเหมือนแบบอย่างหรือแบบจำลองความดีงาม

และสิ่งปรารถนาต่าง ๆ ไต่แก่เด็กอีกด้วย

เด็กจะนำเอาข้อจำกัดต่าง ๆ มาเป็นเครื่องควบคุมพฤติกรรมของตน (Allensmath, 1957 : 28 and Eysenk, 1960 : 30) และจะค่อยเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ จนเกิดการควบคุมภายในตนเองได้ เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นการควบคุมภายในตนเองนี้ คือความรับผิดชอบ ซึ่งมีไต่แก่คิดต่างแต่เด็กเกิดคลังคำกล่าวของ เฮอร์ลีฟ (อ้างอิงมาจาก Hurlock, 1964 : 545) ที่ว่าความคิดในเรื่อง "ถูก" และ "ผิด" เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ การอบรมสั่งสอน การลงโทษ ทำให้เด็กเกิดความกลัวและความวิตกกังวลมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็ก

นอกจากนี้ พฤติกรรมของครูที่ปฏิบัติต่อเด็กนั้น ยังมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความนึกคิดเกี่ยวกับตน (ฮาไฟ ศิริพิพัฒน์, 2519 : 99) การที่บุคคลอื่นเช่นพ่อแม่ ครูอาจารย์ คอยสั่งสอน เจตนาดีและคำนึงมิให้ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเข้าใจตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม จากความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้เกิดมโนภาพเกี่ยวกับตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิรูปมาจากประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม ในเมื่อประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงได้ มโนภาพแห่งตนจึงเปลี่ยนแปลงได้ (พรหมพิพย์ เภกะนันท์, 2516 : 65 - 66) องค์ประกอบที่ทำให้มโนภาพแห่งตนเปลี่ยนแปลงได้แก่ สังคมที่เขาอาศัยอยู่ ผู้ใกล้ชิดและมีอิทธิพล เหนือพัฒนาการของบุคคลนั้นเริ่มด้วยพ่อแม่พี่น้องและกนิในครอบครัวแล้วขยายวงกว้างออกไปถึงเพื่อน และครูอาจารย์ในโรงเรียน

จะเห็นได้ว่าครูเป็นส่วนสำคัญถึงส่วนหนึ่งในการเสริมสร้าง พัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพของ เด็กและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนและความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็ก เป็นเหตุให้ผู้วิจัยปรารถนาที่จะศึกษาให้ละเอียดลงไปอีกว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในแบบประชาธิปไตย แบบอัคราธิปไตยและแบบปลดปล่อยละเลยจะมีผลต่อการเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กและมีมโนภาพแห่งตนของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความรู้สึกรับผิดชอบต่อเด็กนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย แบบอัคราธิปไตย แบบปลดปล่อยละเลย

2. เพื่อศึกษานโยบายแห่งตนของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยแบบอัคราธิปไตยและแบบปลดปล่อยละเลย
3. เพื่อศึกษาความรู้สึกรับนิคชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแตกต่างกันตามตัวแปรเพศ
4. เพื่อศึกษานโยบายแห่งตนของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแตกต่างกันตามตัวแปรเพศ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนได้ทราบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีผลต่อความรู้สึกรับนิคชอบและมีนโยบายแห่งตนอย่างไร
2. ทำให้ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนได้เห็นความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน และจะได้พยายามสร้างปฏิสัมพันธ์ในแบบที่เหมาะสม
3. เป็นแนวทางสำหรับบัญญัติแนะแนวในการจัดกิจกรรม หรือจัดบริการเพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 263 คน
2. ตัวแปรที่ทำการศึกษาค้นคว้า
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่
 - 2.1.1 แบบของการปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนซึ่งแบ่งออกเป็น
 - ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย
 - ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบอัคราธิปไตย
 - ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบปลดปล่อยละเลย

2.1.2 เพศที่แบ่งออกเป็น

- เพศชาย
- เพศหญิง

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

- ความรู้สึกรับรู้ผิดชอบ
- มโนภาพแห่งตน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครู หมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
2. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง ผลของพฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกร่วมกันในด้านการเรียนการสอน การปกครองชั้นและกิจกรรมซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือแบบประชาธิปไตย อัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งได้มาโดยการใช้แบบสอบถามสำรวจความรู้สึกของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.1 การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย หมายถึง ผลของพฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกร่วมกัน ซึ่งครูปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป ให้ความสนิทสนม ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ นักเรียนร่วมตัดสินใจและวางแผนการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กล้าแสดงความคิดเห็น บรรยายภาทในห้องเรียนอบอุ่นเป็นกันเอง การปฏิสัมพันธ์แบบนี้วัดออกมาเป็นคะแนนได้โดยใช้แบบสอบถาม การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย

2.2 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบออตตาธิปไตย หมายถึง ผลของพฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกร่วมกัน ซึ่งครูปฏิบัติต่อนักเรียนแบบบังคับกดขี่ ชอบตั้งกฎเกณฑ์และบังคับให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติจิตใจหรือความต้องการของเด็ก นักเรียนไม่กล้าแสดงความสามารถ ความถนัดของตนออกมา พยายามทำตามที่ครูสั่งเท่านั้น ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น แม้ว่าจะไม่เห็นด้วย บรรยายภาทในห้องเรียนเป็นแบบเคร่งเครียด

การปฏิสัมพันธ์แบบนี้วัดออกมาเป็นคะแนนได้โดยใช้แบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย

2.3 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง ผลของพฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกร่วมกัน ซึ่งครูไม่เอาใจใส่ในการสอน ไม่เตรียมการสอนไม่เอาใจใส่ให้คำแนะนำช่วยเหลือไม่สนใจนักเรียน นักเรียนทำอะไรตามความคิดเห็นของคน คัดสินใจด้วยตนเอง นักเรียนรู้สึกกังวลไม่แน่ใจ บรรยากาศในห้องเรียนสับสน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบนี้วัดเป็นคะแนนออกมาได้โดยใช้แบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย

3. ความรู้สึกรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกมาในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จที่ได้รับงานมา ความรู้สึก รับผิดชอบนี้วัดออกมาเป็นคะแนนได้ โดยใช้แบบสอบถามความรู้สึกรับผิดชอบ

4. มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด เจตนคติที่บุคคลมีต่อตนเองในทุก ๆ ด้าน ทั้งในทางดีและไม่ดี ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ตน ได้มีความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม มโนภาพแห่งตนแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1 คนตามอัตภาพ (Actual Self) หมายถึง ความรู้สึกและเจตนคติต่อตนเอง ว่าตนเองเป็นคนอย่างไร มีความสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนนได้ โดยแบบสอบถามวัดตนตามอัตภาพ

4.2 คนตามปณิธาน (Ideal Self) หมายถึง ความรู้สึกและเจตนคติต่อตนเองว่า ตนเองอยากเป็นคนอย่างไร อยากมีความสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร ซึ่งวัดออกมาเป็นคะแนนได้ โดยแบบสอบถามวัดตนตามปณิธาน

5. ความแตกต่างระหว่างตน (Self Discrepancy) หมายถึง ความแตกต่างของตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธาน ซึ่งวัดได้โดยการหาผลต่างของคะแนนแบบสอบถามวัดตนตามอัตภาพและตนตามปณิธาน.

ทฤษฎี เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ ความรู้สึกรับผิดชอบและมโนภาพแห่งตน

ในด้านจิตวิทยาเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าความเจริญเติบโตทางร่างกายและจิตใจของเด็ก ตลอดจนพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กนั้น นอกจากจะเป็นไปตามพันธุกรรมแล้วยังเป็นไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมอีกด้วย สิ่งแวดล้อมที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของชีวิตเด็กก็คือครู เพราะครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก เด็กจะเรียนรู้อะไรมีความรู้สิ่งใดอย่างไรและปฏิบัติตนอย่างไรนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและเจตนาคติต่าง ๆ ของครูในสถานการณ์ของการเรียนการสอน ทั้งนี้การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนจึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่น่าสนใจ

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

สไตลส์ และ ดอร์ซี (Stiles and Dorsey, 1950 : 98 - 100) มีความเห็นเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอนว่า การเรียนการสอนแบบประชาธิปไตยนั้นครูจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ทัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนของเขา ครูยอมรับในเรื่องความแตกต่างของนักเรียนในด้านความสนใจ ความสามารถและเจตนาคติ ไม่ใช่แรงจูงใจภายนอกแต่พยายามให้ความสนใจในการเรียนเกิดขึ้นเพราะนักเรียนต้องการได้รับความรู้มากกว่าการได้รับคะแนนสูง ๆ และครูเป็นเพียงที่ปรึกษาของนักเรียนเท่านั้น ส่วนการเรียนการสอนแบบดัดตาชิปโดยนั้น ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนเป็นแบบสั่ง และเชื่อฟังโดยไม่มีข้อโต้แย้ง นักเรียนสนใจบทเรียนเพื่อคะแนนของตน โดยไม่คำนึงถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูไม่มีจุดหมายที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความงอกงามในด้านต่าง ๆ เท่าที่ควร เพียงแต่ต้องการให้นักเรียนสนใจบทเรียนที่ตนกำลังสอนเท่านั้น ครูใช้กฎเกณฑ์ตาม

ที่ทันพอใจ และบังคับให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ไม่น่าจนถึงจิตใจหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนการสอนแบบนี้นักเรียนจะมีบุคลิกภาพแบบตัวใครตัวมันไม่มีทักษะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

นอกจากสไตล์ และ คอร์ซีแล้ว แอนเคอร์สันและ บรีวเวอร์ (อ้างอิงมาจาก Yee, 1971 : 35 - 36) ก็ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของครู ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของ เด็กส่วนมากไปจากครู โดยแบ่งพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนออกเป็น 2 แบบดังนี้

1. กลุ่มครูที่มีอำนาจเหนือนักเรียน (Dominative) มีการปฏิบัติต่อนักเรียน เช่น บอกให้เด็กย้ายที่นั่ง ใ้ช้การเตือนสั่งให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ตัดสินใจแบบปราศจากเหตุผล และเรียกร้องความสนใจจากเด็ก

2. กลุ่มครูแบบบูรณาการ (Integrative) มีการปฏิบัติต่อนักเรียน เช่นถามถึงความสนใจของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ยอมรับพฤติกรรมของนักเรียน และมีการถามถึงความสนใจของนักเรียนในขณะที่สอน

จากการวิจัยของ แอนเคอร์สัน และ บรีวเวอร์ พบว่าพฤติกรรมของนักเรียนขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของครู สำหรับนักเรียนที่มีครูที่มีพฤติกรรมแบบมีอำนาจเหนือตน จะเป็นคนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ส่วนเด็กที่มีครูแบบบูรณาการจะเป็นคนให้ความร่วมมือ มีพฤติกรรมนำตัวเองได้

การศึกษาเรื่องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนี้ นอกจากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วยังมีผลการวิจัยที่น่าสนใจยิ่งคือการศึกษาของ เลวิน ลิปเปท และ ไวท์ (อ้างอิงมาจาก กอสวัสดิ์พานิชย์ และคณะ, 2512 : 128 - 181) ซึ่งได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอน และแบ่งการปฏิสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนออกเป็น 3 แบบดังนี้

1. การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย (Democratic) ได้แก่การปฏิสัมพันธ์ที่ครูให้โอกาสนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีจุดหมายหัดให้นักเรียนต่างยอมรับรวมกลุ่มแบบประชาธิปไตย มีการออกความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และใช้วิธีแห่งปัญญาให้ครูเป็นเพียงผู้คอยแนะนำช่วยเหลือให้การเรียน เป็นไป

โดยถูกต้อง มีกิจกรรมที่เหมาะสม การวัดผลเป็นไปตามแบบปรนัย และทำอย่างยุติธรรม
สม่ำเสมอ

การปฏิสัมพันธ์แบบนี้เน้นว่าไคผลคือ งานยอมสำเร็จลงด้วยที่ทุกคนได้รับความพอใจ. ใน
ด้านบุคลิกภาพ เด็กจะได้รับการฝึกความรับผิดชอบ การให้ความร่วมมือ และเคารพซึ่งกันและ
กัน

2. การปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียน (Autocratic) ได้แก่การปฏิสัมพันธ์ที่ครูกำหนด
เนื้อหาวิธีสอนและกิจกรรมทุกอย่างให้โดยที่นักเรียนไม่มีส่วนร่วมเลย เมื่อมอบงานให้นักเรียนทำ
นักเรียนต้องปฏิบัติตามโดยที่จะขัดแย้งไม่ได้ นักเรียนต้องไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และการ
วัดผลก็ดำเนินไปตามความพอใจของครู

การปฏิสัมพันธ์แบบนี้ให้ผลดีในการเรียน คืองานเสร็จนักเรียนสอบไล่ได้คะแนนดีแต่ด้าน
บุคลิกภาพ ทำให้เป็นคนก้าวร้าวขาดความรับผิดชอบ เนื่องจากรู้สึกว่าคุณบังคับกดขี่ ถ้ามีโอกาส
วิพากษ์วิจารณ์ก็จะแสดงอย่างรุนแรง โดยเฉพาะขณะที่ครูไม่ไคยินหรือลบล้างครู ในระหว่าง
เด็กด้วยกันก็มีการขมขู่ และถ้ามีสิ่งใดผิดก็จะหาตัวผู้ผิดมาลงโทษกัน

3. การปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย (Laissez - faire) การปฏิสัมพันธ์แบบนี้
มักมีลักษณะตรงกันข้ามกับการปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียน คือครูไม่เอาใจใส่ในการสอนและการ
อบรมนักเรียน ไม่เตรียมการสอน ปล่อยให้เด็กทำอะไรตามความพอใจ การสอนไม่มีคือคือ
หลักสูตรนักเรียนคนใดขยันก็เรียน ซึ่งก็แยกปล่อยไป การวัดผลก็ไม่มีหลักเกณฑ์ ลักษณะบาง
ประการของการสอนแบบนี้ ทำให้ครูเข้าใจว่านี่แหละคือการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย ทำให้
เป็นผลเสียหายเพราะการปฏิสัมพันธ์แบบนี้ไม่ไคผลคือ งานก็ไม่สำเร็จแม้ว่าเด็กจะสบายใจตอนที่
ปล่อย แต่เมื่อปรากฏว่าไม่มีผลงานอะไรที่เด่น นักเรียนก็เกิดความไม่พอใจตามมา

การปฏิสัมพันธ์แบบนี้ไม่ส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี นักเรียนจะทำงานไม่เป็นไม่รู้จักรับผิดชอบ
ไว้วางใจไม่ได้ และไม่ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพแห่งตนของนักเรียนด้วย

จากการศึกษาค้นคว้ามาแล้วทำให้ทราบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็น
องค์ประกอบที่สำคัญ ในการเรียนการสอน สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยให้แน่ชัด
ลงไปว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในลักษณะใด จะส่งผลต่อความรู้สึกกับเด็กและ

มีโนภาพแห่งตนของนักเรียนไปในทางที่สังคมและประเทศชาติต้องการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อครูอาจารย์ พ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

ความรู้สึกรับผิดชอบ (Sense of Responsibility)

✦ ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาซึ่งควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็ก ทั้งนี้เพราะเป็นคุณลักษณะอันพึงปรารถนาในสังคม ทั้งนี้เพราะว่าการที่บุคคลมีความรับผิดชอบย่อมจะช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานต่าง ๆ

ในเรื่องความรู้สึกรับผิดชอบนี้ ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้หลายท่าน เช่น ยูฟา อานันท์สิทธิ์ (ยูฟา อานันท์สิทธิ์, 2515 : 28) กล่าวว่า ความรู้สึกรับผิดชอบคือคุณลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งเมื่อปะทะสัมพันธ์กับสถานการณ์หรือบุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมารวม ๆ กันด้วยการทำงานที่แข็งขัน บากบั่นไม่ทอดยอต่ออุปสรรคเป็นที่ไวใจได้ มีความปรารถนาที่จะทำดีกว่าเดิม ควบคุมตัวเองได้ มีวินัยในตัวเอง เป็นตัวของตัวเอง เชื่อมั่นในตัวเอง ถัดก็คือศรี ยี่คมั่นในกฎเกณฑ์ สำหรับ ชาวาด แพร์ทกุล (ชาวาด แพร์ทกุล, 2514 : 33) ให้ความหมายของความรู้สึกชอบและแปลออกมาในรูปพฤติกรรมไว้ว่า ความรู้สึกชอบหมายถึงความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จจุดลงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำลงไป ทั้งในค่านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกมาในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ใฝ่ฝันมา นอกจากนี้ เพค และคณะ (อ้างอิงมาจาก ละม้ายมาศ กรทศต และ จรรยา สุวรรณทัต, 2510 : 112) กล่าวว่า นักจิตวิทยาหลายท่านเห็นพ้องกันว่า ความรับผิดชอบของบุคคลเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งแสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางค่านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมหนึ่ง ๆ เนื่องจากสังคมแต่ละแห่ง บุคคลแต่ละบุคคล มีบทบาทที่จะต้องกระทำมากมายหลายอย่างด้วยกัน ถ้าทุกคนในสังคมรู้จักรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ของตนเองเป็นอย่างดีแล้ว ก็ย่อมจะทำให้เกิดสันติ ตลอดจนความสงบงามในสังคมนั้น

* จากความเห็นดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ความรู้สึกรับผิดชอบได้แก่ความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ มีความคิดริเริ่ม ไม่ทอดถอยต่ออุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม

* ความรู้สึกรับผิดชอบไม่ได้คิดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด แต่ความคิดรวบยอดเรื่อง "ถูก" และ "ผิด" เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และการอบรมโดยตรง กล่าวคือถ้าการฝึกอบรมเป็นไปทางแบบที่ใช้อ่านามากเกินไป ความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กจะยิ่งเกินไปด้วย ความเครียดที่เกิดจากการกระทำผิดและความวิตกกังวล จะขัดขวางการปรับตัวที่ดีของเด็ก และในทางกลับกันความรู้สึกผิดที่ไม่ได้รับการพัฒนา จะนำไปสู่ความรู้สึกรับผิดชอบที่หย่อน (Justus, 1950 : 722)

* จะเห็นได้ว่าความรู้สึกรับผิดชอบนั้นเกิดจากการฝึกฝน ดังนั้นสิ่งแวดล้อมจึงเป็นส่วนที่สำคัญ การที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างไร ย่อมมีผลต่อความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนด้วย ดังเช่น มาร์ก (Marak, 1964 : 174 - 175) กล่าวว่า การใช้วิธีลงโทษที่เป็นแบบเดียวกันทุกครั้งที่เกิดผิด มีผลเชิงนิเสธต่อพัฒนาการความรู้สึกรับผิดชอบ แต่การลงโทษโดยพิจารณาตามลักษณะของการกระทำผิดย่อมทำให้ผู้ถูกลงโทษ เกิดความรู้สึกละเอียดต่อการกระทำผิดอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับไฮเซนค (Eysenck, 1960 : 30) ที่ว่าความรู้สึกรับผิดชอบเป็นผลซึ่งเกิดจากการกระทำที่ถูกลงโทษ ทำให้เกิดความกลัวและความวิตกกังวล การลงโทษมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกรับผิดชอบของเด็ก

* จากทัศนะข้างต้นจะเห็นได้ว่า การฝึกความรู้สึกรับผิดชอบให้แก่เด็กนั้นเป็นวิธีการที่ละเอียดอ่อน และผู้ฝึกจำต้องมีวิธีการที่รัดกุม เพื่อให้การฝึกนั้นได้ผลสมดังความมุ่งหมาย ซึ่ง ซิดแมน (Sideman, 1962 : 408 - 411) ได้รวบรวมทัศนะเกี่ยวกับการฝึกความรู้สึกรับผิดชอบของมิตตัน (Mitton) และ แฮร์ริส (Harris) ที่ควรใช้ในการฝึกความรู้สึกรับผิดชอบให้แก่เด็กไว้ดังนี้

1. การฝึกความรู้สึกรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกใหม่ความรู้สึกรับผิดชอบ
3. การฝึกใหม่ความรู้สึกรับผิดชอบ และการจัดประสบการณ์ความรู้สึกรับผิดชอบควรให้เหมาะสมแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กได้ทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา

5. การฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นในการฝึกไม่เร่งรัดเกินไป

6. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่

7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ เมื่อรู้ว่าส่วนใดควรอยู่ในความรับผิดชอบของเขา

8. เจตนาดีและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ต่อความรับผิดชอบของเด็กมีอิทธิพลต่อการรับผิดชอบของเด็ก

จากทฤษฎีดังกล่าวจะเห็นว่า ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญและสามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้ในเด็กโดยอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญอันหนึ่งคือการอบรมสั่งสอนของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในโรงเรียน โดยเฉพาะครูควรเข้าใจแบบความสัมพันธ์ที่ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการในด้านนี้ยิ่งขึ้น ~~เพิ่มเติม~~ ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกลักษณะความรับผิดชอบมาเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษาว่าจะเกิดจากอิทธิพลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หรือไม่ว่าอย่างใด ประถมศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรงในประเทศไทย ยังมีผู้ทำการศึกษาน้อยมาก

มโนภาพแห่งตน (Self - Concept)

มโนภาพแห่งตนเป็นความคิดของแต่ละบุคคลที่คิดเกี่ยวกับตนเองว่าตัวฉันเป็นใคร มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างไร ซึ่งพัฒนามาจากตนและ "ตน" คือผลของความคิด ความรู้สึกและทัศนคติเกี่ยวกับตนเองว่าฉันเป็นใคร มีความรู้สึกลักษณะนิสัยและคุณสมบัติส่วนตัวเป็นอย่างไร

(Jersild, 1960 :179) นักจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมทุกอย่างที่คนแสดงออกเป็นผลจากความนึกคิดเกี่ยวกับตนและความนึกคิดอันมีอิทธิพลต่อเจตนาดี ความคิดความรู้สึก ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการปรับตัวของแก๊ (อาไฟ กิริพิพัฒน์, 2515 : 91) ดังนั้นบุคคลที่ยังมีมโนภาพแห่งตนถูกต้องเท่าใดก็จะรู้ถึงสภาพที่เป็นจริงของตนเองมากขึ้นเท่านั้น กล่าวคือรู้จักเหตุและผลของพฤติกรรมที่ตนกระทำกับตนเองและกับผู้อื่น ตลอดจนรู้จักสภาพแวดล้อมตัวได้เป็น

อย่างก็

--- มโนภาพแห่งตนนั้นพัฒนามาจากการพัฒนา "ตน" ซึ่ง โรเจอร์ (อ้างอิงมาจาก Lidzey and Hall, 1957 : 478) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของ "ตน" ไว้ว่า

1. "ตน" พัฒนาขึ้นมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม
2. "ตน" จะรับค่านิยมมาจากผู้อื่น ซึ่งอาจรับรู้มาในสภาพที่บิดเบือนไปจาก

ความจริง

3. "ตน" จะคืนรนต่อสู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจของรอยใน "ตน"
4. อินทรีย์จะมีพฤติกรรมไปตาม "ตน" เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันได้ใน "ตน"
5. "ตน" อาจเปลี่ยนได้ โดยอาศัยวิถีการและถาวรเรียนรู้

จากการศึกษาเรื่องตนเองของ ดิงเมเยอร์ (Dinkmayer, 1965 : 183)

สรุปได้ว่า "ตน" เป็นโลกภายในของแต่ละคนซึ่งเป็นผลมาจากการปะทะสังสรรค์กับคนอื่น การพัฒนา "ตน" ของบุคคลจะได้รับอิทธิพลมาจากศาสนา สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะบ้านเป็นแห่งแรกของประสบการณ์ที่สร้างค่านิยมขั้นแรกให้เด็ก เช่นเดียวกับ ซุปเปอร์ (Super) และคณะ (อ้างอิงมาจาก Sideman, 1960 : 449) ที่กล่าวว่า "ตน" นั้นอาจมองในแง่ของบุคคลนั่นเองว่าเขาคือใคร มีบทบาทอย่างไร และตนเป็นผลรวมของปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตของบุคคลและพัฒนาการทางค่านิยมของเขา ซึ่งผลรวมของความคิดความรู้สึกเหล่านี้ทำให้บุคคลรู้ว่าเขามีอะไรอยู่ และมีมโนภาพรวมทั้งความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะนิสัย และคุณสมบัติของตนเอง (Jersild, 1963 : 7)

สำหรับ แมคโดนัลด์ (McDonald, 1962 : 404 - 473) มีความเห็นว่า ความรู้สึกและการรับรู้เกี่ยวกับตนนี้เป็นกลุ่มของคุณลักษณะที่ตนสังเกตเห็นเอง หรือรู้สึกว่าเป็นอย่างนั้น ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ทั้งนี้บุคคลจะคิดว่าตนเองมีลักษณะเช่นไรขึ้นอยู่กับรากฐานของประสบการณ์ และความสัมพันธ์ของตนกับสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น ๆ ซึ่งจะเกิดความพอใจและไม่พอใจในตนเองขึ้น ความรู้สึกและการรับรู้เกี่ยวกับตนเองนี้จะเปลี่ยนแปลงไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการปะทะสังสรรค์กับบุคคลอื่น ๆ ซึ่ง แสตรัง (Strang, 1957, 78) ได้เน้นว่าการ

เปลี่ยนแปลงความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองเกิดขึ้นในตอนใดของชีวิตก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะของการที่บุคคลเริ่มมีพัฒนาการในตน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเทเลอร์ (อ้างอิงมาจาก Lantz, 1964 : 200) ที่แสดงให้เห็นว่าความคิดเกี่ยวกับตนเองจะเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากประสบการณ์ที่มีผลต่อความรู้สึกภายใน

การพัฒนาเกี่ยวกับตนเองของบุคคลเป็นผลมาจากการปะทะสังสรรค์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้และเข้าใจสิ่งแวดล้อมกว้างกว่าทำให้รู้จักประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้เกิดมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง ซึ่ง กูด (Good, 1973 : 254) ได้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตนไว้ว่าเป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถ รูปร่างลักษณะ การกระทำกิจกรรมประจำวันของตนเองในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่ง ซึ่งคล้ายคลึงกับ บาร์ตัสเซค (Bartussek, 1972 : 185) และฟรานเซน (Frandsen, 1961 : 472) ที่กล่าวว่ามโนภาพแห่งตนเป็นผลรวมของทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดและค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม ความสามารถและคุณลักษณะของตนเอง แต่ โวลแมน (Wolman, 1973 : 342) เน้นว่ามโนภาพแห่งตนคือการประเมินผลที่บุคคลมีต่อตนเอง ส่วน ออซูเบล และ โรบินสัน (Ausubel and Robinson, 1969 : 405) เห็นว่ามโนภาพแห่งตนเป็นความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเองและเป็นลักษณะซับซ้อนมาก นักจิตวิทยาคนอื่น ๆ ทกล่าวถึงความหมายของมโนภาพแห่งตนในแง่ของการรับรู้เช่นไรมี (Raemy, 1948 : 153 - 163) และ โรเจอร์ส (Rogers, 1951 : 497) ซึ่งกล่าวว่ามโนภาพแห่งตน เป็นการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งถูกจัดให้เป็นระบบมากหรือน้อยเป็นผลมาจากการสังเกตตนและการรับรู้จะมีโครงสร้างเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะความหมายของตน ความสัมพันธ์ระหว่างตนกับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับการที่บุคคลอื่นในสังคมมีปฏิกิริยาต่อเขาอย่างไร

นอกจากการให้ความหมายเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนดังกล่าวมาแล้ว พรรรถพิทย์ เกษะนันท์ (พรรรถพิทย์ เกษะนันท์, 2517 : 56) ได้สรุปความหมายของมโนภาพแห่งตนไว้ว่า มโนภาพแห่งตนคือความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของตน แต่เป็นส่วนสำคัญที่มีแก่นแท้ เป็นคุณลักษณะประจำตัวของตนเอง เป็นคุณลักษณะที่ตนคิดว่าเป็นตัวของเขาเองตลอดเวลา ทุกสถานที่ แต่มโนภาพแห่งตนไม่ใช่ตน เพราะตนคือวิถีที่ตนเป็นตนของตนเอง รวมความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองบางส่วน พรรรถพิทย์ ร่างกาย บุคลิกภาพ สติปัญญา ความสามารถ และนิสัยใจคอ ซึ่งสอดคล้อง

กับความคิดของ อ่ำไพ ศิริพิพัฒน์ (อ่ำไพ ศิริพิพัฒน์, 2515 : 93) ซึ่งเห็นว่า โนภาพแห่งตน กับคนไม่ใช่สิ่งเดียวกัน แต่มีโนภาพแห่งตนเป็นส่วนหนึ่งของตนเป็นส่วนสำคัญและเป็นคุณลักษณะประจำตัวของตน

จะเห็นว่า โนภาพแห่งตนนั้นมีอิทธิพลต่อบุคคลมาแต่กำเนิด แต่พัฒนามาจากการปะทะสังสรรค์กับสิ่งแวดล้อม และยังอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม สิ่งแวดล้อม และลักษณะของการปะทะสังสรรค์ของบุคคลนั้น

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า โนภาพแห่งตน เป็นตัวแปรหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อเจตคติ ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ และการปรับตัวของเด็ก เพราะเด็กจะมีบุคลิกภาพและประกอบพฤติกรรมอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดและมีโนภาพแห่งตนของเขา ถ้าเขามีโนภาพแห่งตนดี ก็จะทำให้เป็นคนที่มีความสุขประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ถ้ามโนภาพแห่งตนไปในทางตรงกันข้าม ก็อาจเป็นโรคจิต โรคประสาท หรือกมลัญหายยุ่งยากต่าง ๆ ให้แก่สังคม จึงน่าจะศึกษาว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบใดที่ส่งผลต่อการพัฒนานโนภาพแห่งตนในทางดีแล้วแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูอาจารย์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กในอันที่จะช่วยสร้างเสริมพัฒนานโนภาพแห่งตนของเด็กไปในทางที่ดีเป็นที่ต้องการของสังคม

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับความรู้สึกับนิคชอบของนักเรียน

เพค และ ฮาฟวิกเฮิร์ส (Peck and Havighurst, 1963 : 12)

ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย และแบบใช้อำนาจพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวประชาธิปไตย มีความเป็นอิสระจากตัวเองและรับนิคชอบมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบอิตาเลียน การศึกษาค้นคว้าแล้วสอดคล้องกับการศึกษาของ เฮร์ลอค (Hurlock, 1964 : 661) ที่พบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตย กล่าวคือให้ความรักความสนใจและเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็ก

มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่วว่องไว มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจและทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนไทย จะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกรอบอุ้ม ขาดความรู้สึกลดถอย หรือได้ทำตามกฎอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดความรับผิดชอบ เพราะไม่เคยฝึกตัดสินใจด้วยตนเอง

แอนเดอร์สันและบริวเวอร์ (อ้างอิงมาจาก Yee, 1971 : 35 - 36)

ได้ศึกษาพบว่าพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์แบบมีอำนาจเหนือเด็ก (Domnative) ซึ่งเป็นลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียนไทยจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว ชอบเป็นศัตรู ขาดความรับผิดชอบ ส่วนพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์แบบบูรณาการ (Integrative) ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยนั้นเด็กจะมีลักษณะเป็นผู้ให้ความร่วมมือ มีพฤติกรรมนำตัวเองได้ เช่นเดียวกับการศึกษาของ เลวิน ลิปเปท และไวท์ (อ้างอิงมาจาก กอ สวัสดิพานิช และคณะ, 2512 : 187 - 181) ที่วิจัยพบว่า การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยจะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักให้ความร่วมมือกับบุคคล และมีความรับผิดชอบ ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียนไทยจะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าว เนื่องจากรู้สึกว่าคุณถูกบังคับกดขี่ ขาดความรับผิดชอบ แต่การปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยจะทำให้เด็กเป็นคนไม่รู้จักรับผิดชอบและไว้วางใจไม่ได้

นอกจากการวิจัยข้างกล่าวแล้ว อุบลรัตน์ โพธิ์โกสุม (อุบลรัตน์ โพธิ์โกสุม, 2523 : 39 - 42) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความซื่อสัตย์ พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลและแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความซื่อสัตย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับความซื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับ มัญจรี บุณนาค (มัญจรี บุณนาค, 2514 : 67) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบสังคมประติศของบิคาราคากับบุคลิกภาพของเด็กในนครหลวงกรุงเทพฯ - ธนบุรี กับต่างจังหวัด พบว่าสังคมประติศด้านฝึกความเป็นอิสระ (Independent Training) การฝึกความเป็นระเบียบวินัย ซึ่งก็ได้แก่การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับด้านความสามารถในการรับผิดชอบ

จากการค้นคว้าวิจัยดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกรับนิคชอบสูงที่สุด นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยมีความรู้สึกรับนิคชอบต่ำที่สุด และการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับนิคชอบ ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับนิคชอบ

2. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับโมโนภาพแห่งตนของนักเรียน

โมโนภาพแห่งตนได้แก่คุณลักษณะ กานผลสัมฤทธิ์ กานอารมณ์ และกานการปรับตัวทางสังคมของบุคคล คุณลักษณะเหล่านี้มิใช่มีติดตัวเขาแต่กำเนิดแต่พัฒนามาจากการปะทะสังสรรค์กับสิ่งแวดล้อมและยังอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพของสังคม สิ่งแวดล้อมและลักษณะการปะทะสังสรรค์ของบุคคลนั้น ดังการศึกษาของ แลนดิส (Landis, 1954 : 105 - 106) ที่ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่น พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย ปรับตัวได้ดีกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบเข้มงวดอย่างเกินขีดซึ่งสอดคล้องกับ แรดเก้ (Radke, 1964 : 1 - 12) ที่ศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการฝึกความเป็นระเบียบ จะทำให้เด็กเป็นคนเจ้าระเบียบ เคารพกฎเกณฑ์ มีอารมณ์มั่นคงและปรับตัวได้ดี เด็กที่ถูกปกครองแบบเข้มงวด จะทำให้เด็กมีความวิตกกังวลสูง อารมณ์ไม่มั่นคง ไม่เป็นตัวของตัวเอง ก้าวร้าวและมีเพื่อนน้อย ส่วนเด็กที่ได้รับอิสระจะเป็นคนก้าวร้าว คือรับเป็นตัวของตัวเองและมีเพื่อนมาก

นอกจากการศึกษาดังกล่าว สไตลและดอร์ซี่ (Stales and Dorsey, 1950 : 98 - 100) ศึกษาพบว่า การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์สูง มีบุคลิกภาพ กานการปรับตัวทางสังคมดี เป็นคนมีอารมณ์ดี มีเพื่อนมาก ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย จะทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ต่ำเช่นกัน แต่กานบุคลิกภาพ เด็กจะปรับตัวไม่ดี มีพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประคอง ประสิทธิ์พร (ประคอง ประสิทธิ์พร, 2519 : 42) ที่ได้ศึกษา การปฏิสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยแบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย มีผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยมีผลสัมฤทธิ์สูงที่สุด รองลงมาได้แก่การปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย

และการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยมีผลสัมฤทธิ์ต่ำที่สุด ส่วนค่านการปรับตัวนั้นนักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยมีการปรับตัวได้มากที่สุด รองลงมาได้แก่การปรับตัวแบบปล่อยปละละเลย ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยปรับตัวได้น้อยที่สุด

ซึ่งลักษณะการปรับตัว ความมั่นคงทางอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์จากการวิจัยดังกล่าว เป็นองค์ประกอบของมีโนภาพแห่งตน จึงสรุปได้ว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีมีโนภาพแห่งตนสูงที่สุด นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยมีมีโนภาพแห่งตนต่ำที่สุด และการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับมีโนภาพแห่งตน ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยสัมพันธ์ทางลบกับมีโนภาพแห่งตน

3. การปฏิสัมพันธ์กับความแตกต่าง ระหว่างคนตามอัตภาพและคนตามปณิธาน

การยอมรับตนเองเกิดขึ้นเนื่องจากความสอดคล้อง ระหว่าง "ตน" อย่างที่คิดว่าตนเป็น (ตนตามอัตภาพ) และ "ตน" อย่างที่คิดอยากจะเป็น (ตนตามปณิธาน) "ความอยากจะเป็น" ของเด็กวัยรุ่นนี้อาจสูงเกินไป หรือต่ำเกินไป หรือเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ขึ้นอยู่กับระดับความทะเยอทะยานของบุคคล ถ้าหากเด็กวัยรุ่นมี "ความอยากจะเป็น" ในระดับที่ต่ำเกินไป จะทำลายความรู้สึกนับถือตนเอง ถ้าหากว่า "ความอยากจะเป็น" สูงเกินไปและเป็นไปได้แบบเพี้ยน เด็กจะมีปัญหาทางอารมณ์ รู้สึกมีความเครียด มีความกคคั่นในจิตใจและกลายเป็นผอมค้อย

เมคินนุส (Medinns, 1967 : 155) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่ไม่ยอมรับตนเองหรือรังเกียจตนเองนั้นเป็นผลเนื่องมาจากการที่พ่อแม่ไม่ยอมรับเด็กหรือรังเกียจเด็กซึ่งสอดคล้องกับสตรอง (Strang, 1957 : 373 - 376) กล่าวว่าถ้าหากพ่อแม่รักลูกกล้าเอียงและไม่ยุติธรรมเด็กจะรู้สึกว่าความนับถือตนเองของเขาตกลง ถ้าหากพ่อแม่บังคับเขาหรือเข้มงวดกับเขามากเกินไป เขาจะไม่มีความสุข

บัจอร์ เสดนนท์ (บัจอร์ เสดนนท์, 2512 : 63) ได้ทำการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูที่มีการยอมรับตนเองมากกว่า นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูไม่ใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยจะมีความแตกต่างระหว่างตนน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยจะมีความแตกต่างระหว่างตนมากที่สุด

4. ความแตกต่างระหว่างเพศกับความรู้สึกรับผิดชอบ

การศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับความรู้สึกรับผิดชอบที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์นั้นยังไม่มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่จากลักษณะที่แสดงถึงความรู้สึกรับผิดชอบอันได้แก่ ขวัญเหลืองานของครอบครัวและงานส่วนรวมควยความเต็มใจ ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ไวใจได้ กล้าเผชิญต่อความจริง ตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้ออุปสรรคทั้งปวง รับผิดชอบตนเองทั้งการเงิน การงาน และการเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ดูแลรักษาสถาของส่วนรวมเสมือนของตนเองและทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี รักษาสิทธิหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น จากลักษณะดังกล่าวมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยบางส่วน ดังการศึกษาของ เทอร์นี่ (อ้างอิงมาจาก วรณี รักษาธรรม, 2513 : 13) ที่ศึกษาพบว่า การตรงต่อเวลา ความขยันขันแข็ง ความพยายาม ของนักศึกษาชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อุบลรัตน์ โพธิโกสุม (อุบลรัตน์ โพธิโกสุม, 2523 : 43 - 44) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความซื่อสัตย์ ซึ่งแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ คือการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง โดยมีได้แบ่งเพศออกไปตามแบบของการเลี้ยงดู พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บุคลิกลักษณะการตรงต่อเวลา ขยันขันแข็ง ความพยายามและความซื่อสัตย์เหล่านี้เป็นคุณลักษณะส่วนหนึ่งของบุคคลที่มีความรับผิดชอบจากผลการวิจัยข้างต้น จึงกล่าวได้ว่าเพศชายและเพศหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบเดียวกันจะมีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกัน

5. ความแตกต่างระหว่างเพศกับโนภาพแห่งตน

จากการวิจัยของ บอลล์ (Ball, 1963 : 1070) ซึ่งได้ทำการศึกษาการยอมรับตนเองของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบประสมตอนปลาย พบว่าการยอมรับตนเองของนักเรียนไม่สัมพันธ์กับเพศ และเซฟเฟอร์ (Shafer, 1961 : 317) ก็พบว่าการยอมรับตนเองของนิสิตศึกษาศาสตร์ไม่ขึ้นอยู่กับเพศ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ดายสัน (Dyson, 1965 : 1475) ที่ศึกษาเด็กชั้นประถมปีที่ 7 ผลการวิจัยพบว่าทั้งเด็กชายและเด็กหญิงไม่มีความแตกต่างกันมี

นัยสำคัญทางสถิติในเรื่องการยอมรับตนเอง

ถึงแม้ว่า ค่ายชั้นจะพบว่าเด็กชายและเด็กหญิงมีการยอมรับตนเองไม่แตกต่างกัน และเซฟเฟอร์ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับตนเองของนิสิตฝึกหัดครูไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ แต่วัฒนธรรมและประเพณีของไทยได้ให้การยอมรับเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพราะฉะนั้นเพศชายจึงไม่แต่เพียงได้เปรียบเพศหญิงโดยธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังได้เปรียบเพศหญิงในสังคมความเป็นอยู่ของคนไทยอีกโสดหนึ่งด้วย เพศชายจึงน่าจะมีการยอมรับตนเอง หรือมีโนภาพแห่งตนเองต่างไปจากเพศหญิง

6. ความแตกต่างระหว่างตนเองของนักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน

แมคโดนัลด์ (McDonald, 1965 : 200) ได้วิจัยพบว่าเพศชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความแตกต่างระหว่างตนเองแตกต่างจากเพศชายที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเพศชายที่มีคะแนนความกังวลใจสูงมีคะแนนความแตกต่างระหว่างตนเองต่ำกว่าเพศชายที่มีคะแนนความกังวลใจต่ำอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ซึ่งคะแนนทางานผลสัมฤทธิ์ านอารมณ์ และการปรับตัวนี้เป็นองค์ประกอบของมีโนภาพแห่งตน และนักเรียนที่จะมีผลสัมฤทธิ์สูงมีการปรับตัวดีและอารมณ์มั่นคงนั้น นักเรียนจะมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีคือแบบประชาธิปไตย ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ การปรับตัวไม่ดีและไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ก็จะเกิดจากการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย จึงกล่าวได้ว่า นักเรียนชายที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยจะมีความแตกต่างระหว่างตนเองตามอักษภาพและตนเองตามปณิธานน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยจะมีความแตกต่างระหว่างตนเองตามอักษภาพและตนเองตามปณิธานมากที่สุด

7. ความแตกต่างระหว่างตนเองของนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน

แมคโดนัลด์ (McDonald, 1965 : 200) วิจัยพบว่า เพศหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์สูงมีความแตกต่างระหว่างตนเองแตกต่างจากเพศหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเพศหญิงที่มีคะแนนความกังวลใจสูงมีคะแนนความแตกต่างระหว่างตนเองต่ำกว่าเพศหญิงที่มีคะแนนความกังวลใจต่ำอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง มีการปรับตัวดีและมีความมั่นคงทางอารมณ์นั้นจะเกิดจากการที่นักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ มีการปรับตัวไม่ดีและไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์นั้นมักจะเกิดจากการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย จึงสรุปได้ว่านักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย จะมีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธานน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยจะมีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธานมากที่สุด

สมมุติฐานในการค้นคว้า

จากเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถนำมาตั้งสมมุติฐานในการวิจัยได้ดังนี้

1. นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยจะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำที่สุด
2. นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีมีโนภาพแห่งตนสูงที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยจะมีมีโนภาพแห่งตนต่ำที่สุด
3. นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยจะมีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธานต่ำที่สุด และนักเรียนที่มีความสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยจะมีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธานสูงที่สุด
4. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกันจะมีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกัน

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1: \mu_1 \neq \mu_2$$
5. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกันจะมีมีโนภาพแห่งตนแตกต่างกัน
6. นักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธานต่ำที่สุด ส่วนนักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยจะมีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธานสูงที่สุด

7. นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีความแตกต่างระหว่าง
คนตามอัธยาศัยกับคนตามปณิธานน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย
จะมีความแตกต่างระหว่างคนตามอัธยาศัยกับคนตามปณิธานมากที่สุด
8. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับความ
รู้สึกรับผิดชอบของนักเรียน
9. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพ
แห่งตนของนักเรียน
10. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบอัตตาธิปไตย สัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึก
รับผิดชอบของนักเรียน
11. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบอัตตาธิปไตย สัมพันธ์ทางลบกับมโนภาพ
แห่งตนของนักเรียน
12. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย สัมพันธ์ทางลบกับความ
รู้สึกรับผิดชอบของนักเรียน
13. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย สัมพันธ์ทางลบกับมโนภาพ
แห่งตนของนักเรียน.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2522 จำนวน 263 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. โรงเรียนที่ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้น เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับชั้น ม.ศ.4 - 5 เท่านั้น ซึ่งในจังหวัดปราจีนบุรีมีโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ 5 โรงเรียน คือโรงเรียนอรัญประเทศ โรงเรียนสระแก้ว โรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง โรงเรียนปราจิณราษฎรอำรุง โรงเรียนปราจีนกัลยาณี

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มนักเรียนมาโรงเรียนละ 50 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง 800 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแยกตามสถานที่ อำเภอ ชั้น และเพศของนักเรียน

โรงเรียน	อำเภอ	ชั้นม.ศ. 4		ชั้นม.ศ. 5		รวม
		ช	ญ	ช	ญ	
โรงเรียนอรัญประเทศ	อรัญประเทศ	54	37	27	32	150
โรงเรียนสระแก้ว	สระแก้ว	34	34	28	13	109
โรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง	ประจันตคาม	26	26	16	20	88
โรงเรียนปราจิณราษฎรอำรุง	เมือง	67	50	51	75	243
โรงเรียนปราจีนกัลยาณี	เมือง	19	90	8	93	210
รวม		200	237	130	233	800

3. ทราวจีให้คะแนนแบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู กับนักเรียนตามเกณฑ์ การให้คะแนนและจัดแยกนักเรียนออกตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนในค่านี้อยู่ใน ควอไทล์ที่ 4 (Q 4) คะแนนค่านอื่น ๆ ต่ำกว่าควอไทล์ที่ 4

นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนค่านี้อยู่ในควอไทล์ที่ 4 (Q 4) คะแนนค่านอื่น ๆ ต่ำกว่าควอไทล์ที่ 4

นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย หมายถึง ผู้ที่ได้คะแนนค่านี้อยู่ในควอไทล์ที่ 4 (Q 4) คะแนนค่านอื่น ๆ ต่ำกว่าควอไทล์ที่ 4

4. เมื่อทราวจีให้คะแนนแบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนตามหลักเกณฑ์ การให้คะแนนของแบบสอบถามนั้นแล้ว ได้คัดนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างออกไป 537 คน ที่เหลือ 263 คน ได้แยกเป็นกลุ่มตามแบบการปฏิสัมพันธ์ดังนี้

กลุ่มที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย จำนวน 100 คน ชาย 37 คน หญิง 63 คน

กลุ่มที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย จำนวน 100 คน ชาย 61 คน หญิง 39 คน

กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย จำนวน 63 คน ชาย 31 คน หญิง 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
2. แบบสอบถามวัดความรู้เกี่ยวกับนิชขอบ
3. แบบสอบถามวัดมโนภาพแห่งตน

1. แบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้วัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีข้อความนั้นเป็นผลของพฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกร่วมกันในด้านการเรียนการสอน การปกครองชั้นและกิจกรรมในชั้นเรียน แบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจะจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย
2. การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบอิตาเลียน
3. การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย

วิธีการสร้างแบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์

1. ศึกษาผลงานการวิจัย ทฤษฎีทางการแนะแนวและจิตวิทยา เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์พฤติกรรมของครูและนักเรียนในห้องเรียนโดยวิธี Critical Incident Technique โดยขอความร่วมมือจากนิสิตปริญญาโท สาขาการแนะแนว ปีการศึกษา 2522 จำนวน 17 คน โดยให้เขียนพฤติกรรมหนึ่ง เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในแบบประชาธิปไตย แบบอิตาเลียน และแบบปล่อยปละละเลย

3. สร้างนิยามศัพท์จากการวิเคราะห์เนื้อหาในข้อ 1 และข้อ 2 ดังนี้คือ

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกในชั้นเรียนโดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ มีความยุติธรรม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน นักเรียนเสนอแนะความคิดเห็นต่าง ๆ นักเรียนวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกับครูอาจารย์ มีเหตุผล

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบอิตาเลียน หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกในชั้นเรียนโดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ ครูชอบตั้งกฎเกณฑ์ และบังคับให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ไม่ยอมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ลงโทษนักเรียนตามอารมณ์ ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถ ไม่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน นักเรียนพยายามหลีกเลี่ยงหรือปฏิบัติกระเบื้องเมื่อมีโอกาส นั่งฟังอย่างเบื่อหน่าย หวาดผวา ไม่กล้า

แสดงออก คอยปฏิบัติตาม

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกในชั้นเรียน โดยมีลักษณะดังนี้ ไม่เอาใจใส่นักเรียน ไม่เอาใจใส่ในการเรียนการสอน ปล่อยปละละเลยชั้นเรียน ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์ ไม่สนใจในการเรียน หนีการเรียน

4. นำผลจากการศึกษาข้างต้น รวมทั้งข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของครูกับนักเรียน มาสร้างเป็นแบบสอบถามขึ้น 1 ชุด 90 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ให้สตีปริญญาโท สาขาการแนะแนวอ่านเพื่อตรวจแก้ไข

6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจแก้แล้ว มาปรับปรุงและเรียบเรียงใหม่ เสนอให้ประธานการควบคุมปริญญาโท และอาจารย์ที่ปรึกษาฝ่ายสถิติ พิจารณาแก้ไข ปรับปรุงข้อความให้ครอบคลุม

7. นำแบบสอบถามไปทดลองกับนักเรียนชั้น ม.ศ. 4 - 5 ในโรงเรียนประจำนครราชสีมาบุรี ที่ไม่ใช่ในกลุ่มตัวอย่าง 120 คน คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 100 ฉบับ เพื่อวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้ดีขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

ลักษณะแบบสอบถาม

เป็นข้อความแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยกำหนดให้ผู้ตอบอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้น ๆ ตรงกับพฤติกรรมที่ครู และนักเรียนแสดงออกมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้วจึงทำเครื่องหมายกากบาท (+) ลงในช่องที่กำหนดให้ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับคือ "มากที่สุด" "มาก" "ปานกลาง" "น้อย" และ "น้อยที่สุด" ดังตัวอย่าง

ข้อที่	พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออก	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(๐)	นักเรียนรู้สึกว่าการลงโทษของครูอาจารย์ไม่ยุติธรรม					

ความหมายของมาตราส่วนประเมินค่า

มากที่สุด	หมายความว่า	ครูและนักเรียนแสดงพฤติกรรมอย่างน้อยมาก
มาก	หมายความว่า	ครูและนักเรียนแสดงพฤติกรรมอย่างน้อย
ปานกลาง	หมายความว่า	ครูและนักเรียนแสดงพฤติกรรมอย่างน้อยไม่บ่อยนัก
น้อย	หมายความว่า	ครูและนักเรียนแสดงพฤติกรรมอย่างน้อยเป็นบางครั้ง
น้อยที่สุด	หมายความว่า	ครูและนักเรียนแสดงพฤติกรรมอย่างน้อยนาน ๆ ครั้งหรือไม่เคย

เกณฑ์ในการให้คะแนน

โดยที่แบบสอบถามวัดการปฏิบัติสัมพันธ์ประกอบด้วยข้อความที่เป็นไปในทางเดียวกัน ดังนั้นการให้คะแนนจึงถือเกณฑ์ดังนี้

กาที่ชอง	มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
กาที่ชอง	มาก	ให้	4	คะแนน
กาที่ชอง	ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
กาที่ชอง	น้อย	ให้	2	คะแนน
กาที่ชอง	น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

การหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

1. วิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อ (Item analysis) โดยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมคะแนนของแต่ละคน จัดเรียงคะแนนจากสูงไปต่ำ แล้วตัดเอา 25 % สูงและ 25 % ต่ำ มาหาค่าสถิติพื้นฐานในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ และใช้ $t - test$ ทีละข้อ แล้วเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงไว้ 75 ข้อ คือ

1.1	ปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย	25	ข้อ
1.2	ปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตย	25	ข้อ
1.3	ปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย	25	ข้อ

ซึ่งแต่ละข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือ .01 คือมีค่า t อยู่ระหว่าง 2.704 ถึง 7.3122 ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ดังนั้นข้อคำถามของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้จึงมีค่าอำนาจจำแนกสูงพอที่จะเชื่อถือได้

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามวิธีของกรอนบาค (Cronbach, 1970:339) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1	ปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย	ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	.8073
2.2	ปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตย	ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	.8710
2.3	ปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย	ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	.8351

2. แบบสอบถามความรู้สึกรับผิดชอบ

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามความรู้สึกรับผิดชอบของ วรณี รักธรรม (2516) เป็นผู้สร้างขึ้นโดยยึดลักษณะที่แสดงถึงความรู้สึกรับผิดชอบ 8 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ช่วยเหลืองานของครอบครัวและงานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
2. ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้
3. กล้าเผชิญต่อความจริง
4. ตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง

5. รับผิดชอบตนเองทั้งการเงิน การงาน การเรียน
6. ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด
7. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเองและทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี
8. รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามใหม่ให้เหมาะกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 และสะดวกแก่การตอบขึ้น และได้หาค่าอำนาจจำแนกกับค่าความเชื่อมั่นใหม่ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า โดยให้ผู้ตอบอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้อ แล้วพิจารณาตนเองว่าเป็นเช่นนั้นมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้วจึงทำเครื่องหมาย กากบาท (+) ลงในมาตราที่กำหนดให้ 5 ระดับคือ "จริงมากที่สุด" "จริงมาก" "จริงปานกลาง" "จริงน้อย" และ "จริงน้อยที่สุด" ดังตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
(0)	ข้าพเจ้าเก็บรักษาเสื้อผ้าและของใช้ ด้วยตัวของข้าพเจ้าเอง					
(00)	เมื่อครูให้งานหรือการบ้าน ข้าพเจ้าส่ง หลังจากกำหนดทุกครั้ง					

เกณฑ์การให้คะแนน

เนื่องจากแบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบประกอบด้วยข้อความทั้งในทางบวกและในทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงต้องถือเกณฑ์ดังนี้คือ

ขอความใดที่มีความหมายในทางบวก

กาที่ชอง	จริงมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
กาที่ชอง	จริงมาก	ให้	4	คะแนน
กาที่ชอง	จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
กาที่ชอง	จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
กาที่ชอง	จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ขอความใดที่มีความหมายในทางลบ

กาที่ชอง	จริงมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
กาที่ชอง	จริงมาก	ให้	2	คะแนน
กาที่ชอง	จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
กาที่ชอง	จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
กาที่ชอง	จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

การหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

1. วิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อ (Item analysis) โดยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมคะแนนของแต่ละคน จัดเรียงคะแนนจากสูงไปต่ำแล้วตัดเอา 25 % สูง และ 25 % ต่ำ มาหาค่าสถิติพื้นฐานในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ และใช้ t -test ทีละข้อ แล้วเลือกค่าอำนาจจำแนกสูงไว้ 40 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือ .01 คือค่า t อยู่ระหว่าง 2.704 ถึง 7.3122 ดังแสดงไว้ในภาคผนวก

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970 : 339) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8955

3. แบบสอบถามวัดมโนภาพแห่งตน

แบบสอบถามวัดมโนภาพแห่งตน แบ่งเป็น 2 ตอน คือแบบสอบถามวัดตนตามอัตภาพ และแบบสอบถามวัดตนตามผู้อื่น ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแบบสอบถามของสิทธิโชค วรานุสันติกุล

(2514) ที่สร้างขึ้นตามแนวความคิดของ ปีแอร์ และ แฮร์ริส (Piers and Harres) กับ กัทท์ และ ฮิลบรัน (Gough and Hilbrun) โดยแบ่งคุณลักษณะโมโนภาพเกี่ยวกับคนออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านผลสัมฤทธิ์
2. ด้านอารมณ์
3. ด้านการปรับตัวทางสังคม

จากเกณฑ์ดังกล่าวผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามใหม่ให้เหมาะกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 - 5 และการตอบ พร้อมกับหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นใหม่ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่าโดยให้ผู้ตอบอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกตอบให้ตรงกับสภาพความรู้สึก ความนึกเจตนาคติทั่วไป ที่เป็นจริงเกี่ยวกับตนเองในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การปรับตัวทางสังคม และการปรับตัวทางอารมณ์ แล้วจึงกาเครื่องหมาย (+) ลงในมาตราที่กำหนดให้ 5 ระดับคือ "ไม่จริงเลย" "จริงเล็กน้อย" "จริงพอประมาณ" "จริงค่อนข้างมาก" และ "จริงมากที่สุด" ดังตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ไม่ จริงเลย	จริง เล็กน้อย	จริง พอประมาณ	จริง ค่อนข้างมาก	จริง มากที่สุด
1.	ข้าพเจ้าเป็นคนมีเหตุผล					

เกณฑ์ในการให้คะแนน

เนื่องจากแบบสอบถามวัดโมโนภาพแห่งตน ประกอบด้วยข้อความที่มีความหมายในทางบวก และทางลบ ดังนั้นการให้คะแนนจึงถือเกณฑ์ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายในทางบวก

กาที่ซอ	ไมจริงเลย	ให	1	คะแนน
กาที่ซอ	จริง เล็กนอย	ให	2	คะแนน
กาที่ซอ	จริงพอประมาณ	ให	3	คะแนน
กาที่ซอ	จริงกอนขางมาก	ให	4	คะแนน
กาที่ซอ	จริงมากที่สุด	ให	5	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายในทางลบ

กาที่ซอ	ไมจริงเลย	ให	5	คะแนน
กาที่ซอ	จริง เล็กนอย	ให	4	คะแนน
กาที่ซอ	จริงพอประมาณ	ให	3	คะแนน
กาที่ซอ	จริงกอนขางมาก	ให	2	คะแนน
กาที่ซอ	จริงมากที่สุด	ให	1	คะแนน

การหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

1. วิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อ (Item analysis) โดยตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมคะแนนของแต่ละคนจัดเรียงคะแนนจากสูงไปต่ำแล้วตัดเอา 25 % สูง และ 25 % ต่ำ มาหาค่าสถิติพื้นฐานในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ และใช้ t - test ที่ละข้อ แล้วเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงไว้ 42 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือ .01 คือค่า t อยู่ระหว่าง 2.704 ถึง 7.3122 ดังแสดงไว้ในภาคผนวก

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach, 1970 : 399) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8953

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาคะแนนเฉลี่ยใช้สูตร (Guildford, 1965 : 185)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

2. หาค่าความแปรปรวนใช้สูตร (Ferguson, 1966 : 67)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

3. วิเคราะห์แบบสองตามเป็นรายข้อใช้สูตร (ถ่วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2522 : 217)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left\{ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right\}}}$$

4. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สูตร (Cronbach, 1970 : 339)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \cdot \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

5. ทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้สูตร (ถ่วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2522 : 217)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left\{ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right\}}}$$

6. ทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ One - way Classification Design (Lindquist, 1956 : 56)

$$F = \frac{MS_A}{MS_W}$$

7. เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยใช้ Student's t of Statistic Newman Kuel Method (Winer, 1971 : 210 - 218)

$$q = \frac{\bar{T}_{\text{largest}} - \bar{T}_{\text{smallest}}}{\sqrt{MS_{\text{error}}/n}}$$

8. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์ กับความรู้สึกรับผิดชอบและมโนภาพแห่งคน ไข่อูกร (Garrett, 1971 : 143)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อสะดวกและการสื่อความหมายให้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน	ความแปรปรวน
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
MS_A	แทน	ค่า Mean Square ระหว่างกลุ่ม
MS_W	แทน	ค่า Mean Square ภายในกลุ่ม
df	แทน	degree of freedom
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์และแปลผลในการวิจัยครั้งนี้จะแยกเสนอตามคัมภีร์ฐานดังนี้

1. ความแตกต่างในด้านความรู้เกี่ยวกับนิโคตินของนักเรียน โดยแยกตามการปฏิบัติสัมพันธ์แบบต่าง ๆ

2. ความแตกต่างในด้านมโนภาพแห่งตนของนักเรียนโดยแยกตามการปฏิสัมพันธ์แบบต่าง ๆ
3. ความแตกต่างระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธานของนักเรียน โดยแยกตามการปฏิสัมพันธ์แบบต่าง ๆ
4. ความแตกต่างในความรู้สึกรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบเดียวกันโดยแยกตามเพศ
5. ความแตกต่างในมโนภาพแห่งตนของกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบเดียวกันโดยแยกตามเพศ
6. ความแตกต่างระหว่างตนตามอัตภาพ กับตนตามปณิธาน ของกลุ่มตัวอย่างเพศชาย โดยแยกตามการปฏิสัมพันธ์
7. ความแตกต่างระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธาน ของกลุ่มตัวอย่าง เพศหญิง โดยแยกตามการปฏิสัมพันธ์
8. ความสัมพันธ์ของความรู้สึกรับผิดชอบกับการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกตามการปฏิสัมพันธ์
9. ความสัมพันธ์ของมโนภาพแห่งตน กับการปฏิสัมพันธ์ ของกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกตามการปฏิสัมพันธ์

1. ความแตกต่างในด้านความรู้สึกรับผิดชอบกับการปฏิสัมพันธ์

การเปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบ เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความรู้สึกรับผิดชอบของกลุ่มนักเรียนชายหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนชายหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย และแบบพลอยปลະละเลย โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบ ของกลุ่มตัวอย่าง
ที่ได้รับ การปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน

Source of Variation	df	Sum of Square	Mean Square	F
Between Groups	2	13076.0959	6538.0469	17.453 **
Within Group	260	97400.0586	374.6155	
Total	262	110476.1250		

$P < .01$

$F .99 (2, 262) = 4.71$

จากตาราง 2 ค่า F เป็นนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า นักเรียน
ที่มีปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน 3 แบบ คือแบบประชาธิปไตย อุตคาธิปไตยและปล่อยปละละเลย
มีความรู้สึกผิดชอบแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

แต่ยังไม่สามารถกำหนดได้ว่านักเรียนกลุ่มใดจะมีความรู้สึกผิดชอบมากกว่ากัน
ซึ่งจะไดทดสอบโดยวิธี Student q - statistic แบบ Newman Keul Method

ตาราง 3 ผลจากการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับนิคมแยกตาม การปฏิสัมพันธ์

Treatment	กลุ่มตัวอย่าง \bar{x}	ประชาธิปไตย	อัคราธิปไตย	ปลดปล่อยละเลย
		159.6000	145.8200	144.0635
ประชาธิปไตย	159.6000	—	13.7800**	15.5365**
อัคราธิปไตย	145.8200	—	—	1.7565
ปลดปล่อยละเลย	144.0635	—	—	—
			r = 2	r = 3
			3.64	4.12
			7.70	8.71
			$\sqrt{\frac{MS_w}{n} \cdot q \cdot .99 (r, 260)}$	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับนิคม ของนักเรียน ที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยแตกต่างกับนักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตยและแบบปลดปล่อยละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน นักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตย และแบบปลดปล่อยละเลยมีความรู้เกี่ยวกับนิคมไม่แตกต่างกัน จากค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยแต่ละคู่ แสดงว่านักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยมีความรู้เกี่ยวกับนิคมสูงสุด นักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบปลดปล่อยละเลยมีความรู้เกี่ยวกับนิคมน้อยที่สุด

2. ความแตกต่างในด้านมโนภาพแห่งตนกับการปฏิสัมพันธ์

การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตน เป็นการเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนของกลุ่มนักเรียนชายหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย แบบอิตาเลียน และแบบปล่อยปละละเลย โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนด้านมโนภาพแห่งตนของกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน

Source of Variation	df	Sum of Square	Mean Square	F
Between Groups	2	20900.1174	10450.0586	26.199 **
Within Groups	260	103706.0273	398.8691	
Total	262	124606.1250		

$P < .01$

$F .99 (2, 262) = 4.71$

จากตาราง 4 ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ทั้ง 3 แบบคือ แบบประชาธิปไตย อิตาเลียน และ ปล่อยปละละเลย มีมโนภาพแห่งตนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

แต่ยังไม่สามารถกำหนดได้ว่านักเรียนกลุ่มใดจะมีมโนภาพแห่งตนมากกว่ากัน ซึ่งจะได้ทดสอบโดยวิธี Student q - statistic แบบ Newman Keul Method

ตาราง 5 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยมีโนภาพแห่งตนแยกตามการปฏิสัมพันธ์

Treatment	กลุ่มตัวอย่าง \bar{X}	ประชาธิปไตย	อัคราธิปไตย	ปล่อยปละละเลย
		291.2798	275.6299	270.0159
ประชาธิปไตย	291.2798	—	15.6499**	21.2639**
อัคราธิปไตย	275.6299	—	—	5.6140
ปล่อยปละละเลย	270.0159	—	—	—
			$\nu = 2$	$r = 3$
			3.64	4.12
			7.94	8.99
	$\sqrt{\frac{MS_w}{n} \cdot q}$.99 (r, 260)		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยมีโนภาพแห่งตน ของนักเรียน ที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย กับแบบอัคราธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย มีมีโนภาพแห่งตนไม่แตกต่างกัน จากค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย แต่ละคู่ แสดงว่านักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยมีมีโนภาพแห่งตนสูงสุด นักเรียน ที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยมีมีโนภาพแห่งตนต่ำที่สุด

3. ความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพ กับตนตามปณิธานโดยแยกตามการปฏิสัมพันธ์

การเปรียบเทียบตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธาน เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธาน ของกลุ่มนักเรียนชายหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่นักเรียนชายหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย แบบอรรถาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของคะแนนความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพ กับตนตามปณิธาน ของนักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน

Source of Variation	df	Sum of Square	Mean Square	F
Between Groups	2	5220.3818	2610.1909	10.938 **
Within Groups	260	62042.4336	238.6247	
Total	262	67262.8125		

$P < .01$

$F_{.99} (2,262) = 4.71$

จากตาราง 6 ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน 3 แบบ คือแบบประชาธิปไตย อรรถาธิปไตย และปล่อยปละละเลย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพ กับตนตามปณิธานแตกต่างกัน แต่ยังไม่สามารถกำหนดได้ว่านักเรียนกลุ่มใดจะมีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพและตนตามปณิธานมากกว่ากันซึ่งจะทดสอบโดยวิธี Student q - statistic แบบ Newman Keul Method

ตาราง 7 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างตนตามอัธภาพ
กับตนตามปณิธาน แยกตามการปฏิสัมพันธ์

Treatment	กลุ่มตัวอย่าง \bar{x}	ประชาธิปไตย	อัคราธิปไตย	ปล่อยปละละเลย
		28.4900	19.6700	18.8095
ประชาธิปไตย	28.4900	—	6.8200**	9.6805**
อัคราธิปไตย	19.6700	—	—	.8605
ปล่อยปละละเลย	18.8095	—	—	—
			$r = 2$	$r = 3$
			3.64	4.12
			3.2227	3.4267

$\sqrt{\frac{MS_w}{n} \cdot q \cdot .99 (r, 260)}$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 ค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างตนตาม
อัธภาพกับตนตามปณิธาน ของนักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย แตกต่างกับนักเรียน
ที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัคราธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ความแตกต่าง
ระหว่างตนตามอัธภาพกับตนตามปณิธานไม่แตกต่างกัน จากค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย
แต่ละคู่แสดงว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างระหว่างตนตาม
อัธภาพกับตนตามปณิธานสูงที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มี
ความแตกต่างระหว่างตนตามอัธภาพต่ำที่สุด

4. ความแตกต่างในด้านความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบเกี่ยวกับโดยแยกตามเพศ

ตาราง 8 ผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้สึกรับผิดชอบ ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย

เพศ	n	\bar{X}	S^2	S	t
ชาย	37	150.1622	21.140	3.475	-4.10 ^{**}
หญิง	63	165.1439	15.253	1.922	

$$t = 2.617$$

$$df = 98$$

จากตาราง 8 ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่านักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาจากของคะแนนเฉลี่ย จึงสรุปได้ว่า นักเรียนหญิงมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนชาย

ตาราง 9 ผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้สึกรับนิคชอบระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบอัตรารีปไทย

เพศ	N	\bar{X}	S^2	S	t
ชาย	61	142.8197	19.303	2.472	- 1.95
หญิง	39	150.5128	19.168	3.069	

$$t = 1.980$$

$$df = 98$$

จากตาราง 9 ค่า t ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่านักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบอัตรารีปไทยมีความรู้สึกรับนิคชอบไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 10 ผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้สึกรับนิคชอบระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย

เพศ	N	\bar{X}	S^2	S	t
ชาย	31	141.8387	20.690	3.716	- 0.88
หญิง	32	146.2188	18.653	3.297	

$$t = 1.980$$

$$df = 61$$

จากตาราง 10 ค่า t ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่านักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย มีความรู้สึกรับนิคชอบไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5. ความแตกต่างในค่านมโนภาพแต่ละคนของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบเดียวกัน โดยแยกตามเพศ

ตาราง 11 ผลการทดสอบค่าความแตกต่างของมโนภาพแต่ละคน ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย

เพศ	N	\bar{X}	S^2	S	t
ชาย	37	291.6216	20.106	3.305	0.14
หญิง	63	291.0793	18.497	2.330	

$$t = 1.980$$

$$df = 98$$

จากตาราง 11 ถ้า t ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่านักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย มีมโนภาพแต่ละคนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 12 ผลการทดสอบค่าความแตกต่างของมโนภาพแต่ละคน ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตย

เพศ	N	\bar{X}	S^2	S	t
ชาย	61	276.4260	17.604	2.254	0.49
หญิง	39	274.3845	23.896	3.826	

$$t = 1.980$$

$$df = 98$$

จากตาราง 12 ถ้า t ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่านักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตย มีมโนภาพแต่ละคนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 13 ผลการทดสอบค่าความแตกต่างของมโนภาพแห่งตน ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบปดอยปดละละเลย

เพศ	N	\bar{X}	S^2	S	t
ชาย	31	269.8064	20.397	3.663	- 0.08
หญิง	32	270.2188	22.039	3.896	

$$t = 1.980$$

$$df = 61$$

จากตาราง 13 ค่า t ไม่นัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่านักเรียนชายกับนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปดอยปดละละเลย มีมโนภาพแห่งตนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

6. ความแตกต่างระหว่างทัศนคติภาพกับตนตามปณิธาน ของนักเรียนชาย โดยแยกตามการปฏิสัมพันธ์

การเปรียบเทียบตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธาน เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธาน ของนักเรียนชายที่มีการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนชายที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย แบบอัคราธิปไตย และแบบปดอยปดละละเลย โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างคนตามอัศภาพ
กับคะแนนปณิธานของนักเรียนชายที่มีการปฏิบัติสัมพันธ์แตกต่างกัน

Source of Variation	df	Sum of Square	Mean Square	F
Between Groups	2	818.5674	409.2837	1.889
Within Groups	126	27303.6914	216.6960	
Total	128	28122.2578		

จากตาราง 14 ค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า นักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์ทั้ง 3 แบบ คือแบบประชาธิปไตย อุตสาหกรรมไทย และปล่อยปละละเลย ความแตกต่างระหว่างคนตามอัศภาพกับคะแนนปณิธานไม่แตกต่างกัน

7. ความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานของนักเรียนหญิง โดยแยกตาม การปฏิสัมพันธ์

การเปรียบเทียบตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธาน เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธาน ของนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่นักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย แบบอัคราธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานของนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน

Source of Variation	df	Sum of Square	Mean Square	F
Between Groups	2	5049.0755	2524.5376	9.715*
Within Groups	131	34043.1016	259.8708	
Total	133	39092.1758		

$P < .01$

$F_{.99} (2, 133) = 4.78$

จากตาราง 15 ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่านักเรียนหญิงที่ปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน 3 แบบ คือแบบประชาธิปไตย อัคราธิปไตย และปล่อยปละละเลย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ยังไม่สามารถกำหนดได้ว่านักเรียนกลุ่มใดจะมีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพและตนตามปณิธานมากกว่ากัน ซึ่งจะได้ทดสอบโดยวิธี Student q - statistic แบบ Newman Keul Method

ตาราง 16 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพ และตนตามปณิธานของนักเรียนหญิงแยกตามการปฏิสัมพันธ์

Treatment	กลุ่มตัวอย่าง \bar{X}	ประชาธิปไตย	อัคราธิปไตย	ปล่อยปละละเลย
		29.7460	17.8718	16.9688
ประชาธิปไตย	29.7460	—	11.8742**	12.7772**
อัคราธิปไตย	17.8718	—	—	.9060
ปล่อยปละละเลย	16.9688	—	—	—
			$r = 2$	$r = 3$
			3.64	4.12
	$\sqrt{\frac{MS_w}{n}} \cdot q \cdot .99 (r, 133)$		4.7899	5.0959

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 ค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพและตนตามปณิธานของนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยแตกต่างกับนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย ความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานไม่แตกต่างกัน จากค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยแต่ละคู่ แสดงว่านักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานสูงที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานต่ำสุด

8. ความสัมพันธ์ของความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียน กับการปฏิสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์กับความรูสึกผิดชอบ เป็นการหาความสัมพันธ์ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ Pearson Product Moment Correlation โดยปรากฏผลดังนี้

ตาราง 17 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยกับความรูสึกผิดชอบ

ตัวแปร	r_{XY}
การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย ความรูสึกผิดชอบ	0.3542 ^{**}

$P < .01$

จากตาราง 17 การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับความรูสึกผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 18 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตยกับความรูสึกผิดชอบ

ตัวแปร	r_{XY}
การปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตย ความรูสึกผิดชอบ	- 0.1824 ^{**}

$P < .01$

จากตาราง 18 การปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตยสัมพันธ์ทางลบกับความรูสึกผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 19 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์แบบปดอยปละละเลยกับความรู้สึกรับนิคชอย

ตัวแปร	r_{XY}
การปฏิสัมพันธ์แบบปดอยปละละเลย ความรู้สึกรับนิคชอย	- 0.1791**

$P < .01$

จากตาราง 19 การปฏิสัมพันธ์แบบปดอยปละละเลยสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับนิคชอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

9. ความสัมพันธ์ของมโนภาพแห่งตนของนักเรียนกับการปฏิสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนเป็นการหาความสัมพันธ์ โดยใช้คอมพิวเตอร์ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 20 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนแบบประชาธิปไตยกับมโนภาพแห่งตน

ตัวแปร	r_{XY}
การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย มโนภาพแห่งตน	0.4022**

$P < .01$

จากตาราง 20 การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 21 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์แบบอัทธามิปีไทยกับมโนภาพแห่งตน

ตัวแปร	r_{XY}
การปฏิสัมพันธ์แบบอัทธามิปีไทย มโนภาพแห่งตน	-0.1593^{**}

$P < .01$

จากตาราง 21 การปฏิสัมพันธ์แบบลดอยปลดละเลยสัมพันธ์ต่างลบกับมโนภาพแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 22 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์แบบลดอยปลดละเลย กับมโนภาพแห่งตน

ตัวแปร	r_{XY}
การปฏิสัมพันธ์แบบลดอยปลดละเลย มโนภาพแห่งตน	-0.2609^{**}

$P < .01$

จากตาราง 22 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์แบบลดอยปลดละเลยสัมพันธ์ต่างลบกับมโนภาพแห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้.

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการศึกษาคนควา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายจะศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องมโนภาพแห่งตน ความรู้สึก รับผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย แบบปล่อยปละละเลย และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตน ความรู้สึกกับรับผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ทั้งสามลักษณะ

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนในระดับ มศ.4 - 5 ประกอบด้วยนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครู แบบประชาธิปไตย 100 คน ชาย 37 คน หญิง 63 คน อัตตาธิปไตย 100 คน ชาย 61 คน หญิง 39 คน ปล่อยปละละเลย 63 คน ชาย 31 คน หญิง 32 คน รวมทั้งหมด 263 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามวัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
2. แบบสอบถามวัดมโนภาพแห่งตน
3. แบบสอบถามวัดความรู้สึกกับรับผิดชอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร ในด้านความรู้สึกรับผิดชอบ มีโนภาพแห่งตนของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยใช้ $t - test$
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนน ความรู้สึกรับผิดชอบและมีโนภาพแห่งตน ของกลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์ทั้ง 3 แบบ โดยใช้ $F - test$
3. ถ้าพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในข้อสอง ใช้ Studentized q -statistic แบบ Newman - Keul Method เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนดังกล่าว เป็นรายคู่
4. หากความสัมพันธ์ของความรู้สึกรับผิดชอบ มีโนภาพแห่งตนกับการปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนทั้งสามแบบโดยใช้ Pearson Product Moment Correlation Coefficient

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ 3 แบบ
 - 1.1 นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำที่สุด
 - 1.2 นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย มีความรู้สึกรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน
2. เปรียบเทียบมีโนภาพแห่งตน ของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ 3 แบบ
 - 2.1 นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีมีโนภาพแห่งตนสูงที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยมีมีโนภาพแห่งตนต่ำที่สุด

2.2 นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย มีมีโนภาพแห่งตนสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยมีมีโนภาพแห่งตนไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตน ของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ 3 แบบ

3.1 นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานสูงสุด นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยมีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานต่ำที่สุด

3.2 นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธาน สูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย ความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานไม่แตกต่างกัน

4. เปรียบเทียบความรู้สึกรับนิคชอบของนักเรียนชายหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกัน

4.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความรู้สึกรับนิคชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยมีความรู้สึกรับนิคชอบไม่แตกต่างกัน

4.3 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยมีความรู้สึกรับนิคชอบไม่แตกต่างกัน

5. เปรียบเทียบมีโนภาพแห่งตนของนักเรียนชายหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกัน

5.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีมีโนภาพแห่งตนไม่แตกต่างกัน

5.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย มีมีโนภาพแห่งตนไม่แตกต่างกัน

5.3 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มีมีโนภาพแห่งตนไม่แตกต่างกัน

6. เปรียบเทียบ ความแตกต่าง ระหว่างตนของนักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์ 3 แบบ

6.1 นักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานสูงสุด ส่วนนักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย ความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพ กับตนตามปณิธานไม่แตกต่างกัน

7. เปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างตนของนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์ 3 แบบ

7.1 นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานสูงสุด ส่วนนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยมีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานต่ำที่สุด

7.2 นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานสูงกว่า นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละละเลย ความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพและตนตามปณิธานไม่แตกต่างกัน

8. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบมีโนภาพแห่งตน กับการปฏิสัมพันธ์ 3 แบบ

8.1 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8.2 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบอิตาเลียนสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8.3 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลยสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8.4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับมีโนภาพแห่งตนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8.5 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบอัคราธิปไตยสัมพันธ์ทางลบกับนิภาพแห่งตนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8.6 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบปลดปล่อยอิสระเลยสัมพันธ์ทางลบกับนิภาพแห่งตนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. การปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกรับผิดชอบ

จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย มีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างจากนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัคราธิปไตย และแบบปลดปล่อยอิสระเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัคราธิปไตยและแบบปลดปล่อยอิสระเลยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงสุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปลดปล่อยอิสระเลยจะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำที่สุด"

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ เลวิน ลิปปิท และไวท์ (อ้างอิงมาจาก กอ สวัสดิ์พานิชย์, 2512 : 178 - 181) ซึ่งศึกษาพบว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยและอัคราธิปไตยนั้นจะมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปลดปล่อยอิสระเลย ทั้งนี้เพราะในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบประชาธิปไตยนั้น ครูจะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน การทำกิจกรรม ยอมรับนับถือความสามารถของนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่นใจ มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง รับผิดชอบต่อภาระงานต่าง ๆ ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตยนั้น แมครูจะใช้อำนาจบังคับครูทำอะไรก็ตามใจตัวเองโดยไม่คำนึงถึงนักเรียน ไม่ให้ออกาสนักเรียนเป็นตัวของตัวเอง แต่ครูก็ยังเอาใจใส่ในการเรียนของนักเรียน แม้จะเป็นการใช้อำนาจบังคับ และนักเรียนทำด้วยกวางจำใจ แต่ก็เป็นผลให้นักเรียน มีความรับผิดชอบสูงได้ ถึงแม้จะไม่เท่ากันนักเรียน

ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยนั้น จะมีความรู้สึกประทับใจชอบต่ำกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยและอัตตาธิปไตย ทั้งนี้ก็เพราะลักษณะของการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยนั้น นักเรียนจะตองคุณและรับผิดชอบตัวเอง เอาใจใส่ในการเรียนเอง โดยไม่มีครูคอยบังคับหรือกระตุ้นให้ทำ แต่ในลักษณะของกนไทยเรานั้น ไม่ได้ฝึกให้เด็กมีลักษณะเช่นนี้แล้ว สังคมไทยเราจะเป็นแบบ "ผู้ใหญ่คอยดูแลปกป้อง ปล่อยให้ทำอะไรก็ได้" (วีรยุทธ วิเชียรโชติ, 2513 : 40 - 41) เมื่อผู้ใหญ่ปล่อยปละละเลยไม่คอยดูแลนักเรียนจึงไม่สามารถทำอะไรได้ในทิศทางที่ถูกตองได้ เป็นเหตุให้นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มีความรู้สึกประทับใจชอบต่ำกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยและแบบอัตตาธิปไตย

2. การปฏิสัมพันธ์กับนิภาพแห่งตน

จากผลการศึกษานักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีนิภาพแห่งตนแตกต่างกับนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยจะมีนิภาพแห่งตนสูงที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยจะมีนิภาพแห่งตนต่ำที่สุด" การที่ผลวิจัยเป็นไปดังนี้อาจเป็นเพราะว่าการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกและเป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่ ไม่มีการเก็บคอรณณ์ หรือยับยั้งการกระทำของตัวเองอันจะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างครูกับนักเรียน เพราะครูยอมรับเด็ก เด็กเกิดความอบอุ่น มีสัมพันธภาพที่ดีกับครูและเพื่อนนักเรียน รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่ามีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่หันหลังกรรม ปรบตัวไค้

การศึกษากการปฏิสัมพันธ์กับนิภาพแห่งตนนี้ไม่มีการค้นคว้าศึกษาโดยตรงที่จะใช้อย่างอิงการศึกษาคั้งนี้ แต่มีผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์และองค์ประกอบบางส่วนของนิภาพแห่งตน เช่นการปฏิสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปฏิสัมพันธ์การปรบตัวของนักเรียน ซึ่งองค์ประกอบด้านผลสัมฤทธิ์ ด้านอารมณ์ และการปรบตัวเหล่านี้ก็คณนิภาพแห่งตนนั่นเอง

จึงพอนำผลการวิจัยเหล่านี้มาอ้างอิง ได้ดังนี้

โจเซฟ (Joseph, 1968 : 117 - 122) ศึกษาพบว่า การปฏิสัมพันธ์แบบ ประชาธิปไตย เช่นการยอมรับความคิดเห็นและการกระทำของนักเรียน มีการยกย่องชมเชย สามารถช่วยให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการ เรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ส่วนการ ปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียนนั้นครูจะสะกดกั้นการแสดงออกต่าง ๆ ของนักเรียน นักเรียนไม่ได้ แสดงออกตามที่ตนเองต้องการ เกิดความขัดแย้งระหว่างความต้องการของนักเรียนกับความต้องการ ของครูอาจารย์ ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ มีความตึงเครียดของตัวใจในตัวเด็ก อันส่งผลให้ เป็นคนปรับตัวไม่ดี มีความวิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยนั้นครูให้อิสระจนเกินไป ปล่อยให้เด็กทำอะไรตามใจชอบ ไม่สนใจใยดี บางครั้งนักเรียนก็เกิดความสงสัยไม่แน่ใจว่าตนเองจะกระทำได้อีกหรือไม่ เด็กปฏิบัติตัวไม่ถูก ขาดความเชื่อมั่นและไม่กระตือรือร้นในเรื่องผลสัมฤทธิ์ของการเรียน เช่น เกี่ยวกับการวิจัยของ ประคอง ประสิทธิพร (ประคอง ประสิทธิพร, 2519 : 43 - 48) ที่ศึกษาพบว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อารมณ์ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองและการปรับตัวดี ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบ อิตาเลียนไทย และแบบปล่อยปละละเลย จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อารมณ์ไม่คงที่ เพราะรู้สึกว่าเขาตัวเองถูกกดขี่ และการปรับตัวไม่ดี

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์ทั้งสามแบบ กับความแตกต่างระหว่างตน ตามอักษภาพกับตนตามปณิธาน

จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีการปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างระหว่างตนตามอักษภาพกับตนตามปณิธานสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนไทย และแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนไทย และแบบปล่อยปละละเลย ความแตกต่างระหว่างตนตามอักษภาพกับตนตามปณิธาน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกันข้ามกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีความแตกต่างระหว่างตนตามอักษภาพกับตนตามปณิธานต่ำที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบ

ปล่อยให้ละเลยจะมีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตามปณิธานสูงที่สุด" อาจเป็น
 เพราะว่า การปกครองชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยนั้น—สังคมไทยได้นำเอาแนวความคิดมาจาก
 ตะวันตก ซึ่งมีหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่นการเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น
 การให้ความร่วมมือ การใช้วิธีการแห่งปัญญาในการแก้ปัญหา เป็นต้น เมื่อนำเอาหลักการดังศ
 คดังกล่าวมาใช้กับคนไทย ก็ไม่ได้หมายความว่าจะสามารถทำให้คนไทยมีบุคลิกภาพเหมือนกับคน
 ตะวันตกทุกด้าน จากการวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับ
 นักเรียนแบบประชาธิปไตยนั้น แมคโดนัลด์ (McDonald, 1965 : 200) พบว่านักเรียน
 ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างระหว่างตนต่ำที่สุด ส่วนนักเรียนที่มี
 ปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยให้ละเลยมีความแตกต่างระหว่างตนสูงที่สุด แต่ในการวิจัยครั้งนี้กลับ
 พบว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างระหว่างตนตามอรรถภาพกับตนตาม
 ปณิธานสูง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การใช้หลักประชาธิปไตยไม่สามารถทำให้บุคคลซึ่งมีเชื้อชาติ
 แตกต่างก็มีบุคลิกภาพเหมือนกันได้ อนึ่งบุคลิกภาพของตัวก็มีโคขึ้นอยู่กับการปกครองเท่านั้น ยัง
 ประกอบไปด้วยเรื่องของอารมณ์เลี้ยงดู ซึ่งจะขึ้นอยู่กับระบบค่านิยมของคนในสังคมนั้น ๆ ใน
 สังคมไทยมีระบบค่านิยมซึ่งขึ้นอยู่กับคำสอนทางจริยธรรม และพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติ
 (สนิท สัมภการ, 2518 : 67) ซึ่งสอนให้คนไทยยอมรับสภาพความเป็นจริงว่าตนคือใคร
 คำสอนนี้ย่อมจะมีส่วนทำให้นักเรียนเกิดการยอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิตในด้านต่าง ๆ ซึ่ง
 มีผลทำให้การวิจัยในครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีคะแนนของตนตาม
 อรรถภาพสูง ในคำสอนของพระพุทธศาสนานั้น นอกจากจะสอนให้คนรู้จักตนเองแล้วก็ยังสอนให้คน
 ลดกิเลสและความทะเยอทะยานให้เป็นคนที่มีจิตใจอยู่ในสิ่งที่ตนมีอยู่ จากคำสอนนี้ย่อมจะมีส่วน
 ทำให้นักเรียนไม่ค่อยกลัวคิดว่าอยากจะเป็นอะไร เพราะยอมจะเป็นการแสดงออกถึงความ
 มั่งคั่งใหญ่ไฝสูง หรือมีความทะเยอทะยานมากเกินไป ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงพบว่า นักเรียน
 ที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างระหว่างตนสูง ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์
 แบบอรรถาธิปไตยและแบบปล่อยให้ละเลยนั้น เนื่องจากนักเรียนถูกบังคับให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่
 ครูตั้งไว้ หรือไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร ทำให้นักเรียนเกิดความคับข้องใจ จึงทำให้

คะแนนของตนตามอัตภาพท่า และจากคำสอนที่สอนให้เป็นคนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ไม่เป็นคน
มักใหญ่ใฝ่สูง ทะเยอทะยาน จึงทำให้คะแนนของตนตามปณิธานคำเช่นเดียวกับตนตามอัตภาพ
ทำให้ผลการวิจัยพบว่าความแตกต่าง ระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธานของนักเรียนที่มี
ปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียไทยและแบบปล่อยปละละเลยต่ำไปค้วย

4. ความแตกต่างในค่านิยมรับรู้สรีกัรบนิคชอบระหว่างเพศชายและเพศหญิง

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย
มีความรับรู้สรีกัรบนิคชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นักเรียนชายหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียไทย และแบบปล่อยปละละเลย
มีความรับรู้สรีกัรบนิคชอบไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยแล้วจะเห็นว่า นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูในเท
ละแบบจะมีความรับรู้สรีกัรบนิคชอบสูงกว่านักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกัน ผู้ที่เป็นเช่นนี้
อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้น ม.ศ.4 - 5 มีอายุ
ระหว่าง 16 - 18 ปี ซึ่งตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการจิตผู้ที่อยู่ในวัยนี้ เป็นวัยรุ่นตอนปลาย
พัฒนาการทางกายาร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเพศหญิง จะพัฒนารวดเร็วกว่า
เพศชาย จึงทำให้เพศหญิงมีวุฒิภาวะสูงกว่าเพศชาย (ไวรัช เจริญบรรจง, 2523 : 123-
125) ดังนั้นถึงแม้ว่าครูจะเอาใจใส่ในการเรียนการสอน สนับสนุนให้แสดงออก หรือเข้มงวด
กวดขัน บังคับให้ทำตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ไม่สนับสนุนให้นักเรียนเป็นตัวของตัวเอง และให้
นักเรียนทำอะไรด้วยตัวเอง ไม่เอาใจใส่ดูแลแนะนำตักเตือนในการเรียนการสอนเท่า ๆ กัน
ไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นนักเรียนหญิงหรือนักเรียนชาย นอกจากนี้พื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูของ
สังคมไทยนั้น เด็กหญิงมักจะถูกฝึกอบรมให้รับนิคชอบภาระหน้าที่ต่าง ๆ ภายในครอบครัวมากกว่า
เด็กชาย เช่น ใหญ่แลนอง ช่วยทำความสะอาดบ้าน ตลอกจนหุงหาอาหาร (วรวิ
รักษรรณ, 2515 : 70) ซึ่งลักษณะการฝึกฝนและการปฏิบัติเหล่านี้จะติดตัวเด็กเรื่อยมา เป็น
เหตุให้เด็กหญิงมีความรับรู้สรีกัรบนิคชอบสูงกว่าเด็กชายไม่ว่าจะมีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบใดก็ตาม

5. ความแตกต่างในภาพโนภาพแห่งตนระหว่าง เพศชายและเพศหญิง

จากผลการวิจัยไม่พบว่านักเรียนชายหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย มีมีโนภาพแห่งตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อนักเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษานั้น นักเรียนชายและหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูในแบบเดียวกัน จะได้รับการปฏิบัติจากครูเหมือนกัน ไม่วาจะเป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิง กล่าวคือได้รับการดูแลเอาใจใส่ในการเรียนการสอน การประกอบกิจกรรมทาง ๆ ในโรงเรียน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันวางแผนการทำงานและตัดสินใจร่วมกัน หรือถูกบังคับให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ครูตั้งขึ้นอย่างเข้มงวดกวดขัน และไม่ได้รับการเอาใจใส่จากครูเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บอลล (Ball, 1963 : 1070) ที่ศึกษาพบว่า การยอมรับตนเองของนักเรียนวัยรุ่นไม่สัมพันธ์กับเพศและ เซฟเฟอร์ (Shafer, 1961 : 317) ก็พบว่า การยอมรับตนเองของนิสิตฝึกหัดครูไม่โตขึ้นอยู่กับเพศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า นักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิง ถ้ามีการปฏิสัมพันธ์กับครูแบบเดียวกันจะมีโนภาพไม่แตกต่างกัน

6. ความแตกต่างระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธานของนักเรียนชายที่มีการปฏิสัมพันธ์แบบเดียวกัน

ผลการเปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธานของนักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูทั้ง 3 แบบ คือแบบประชาธิปไตย แบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลยไม่พบว่ามีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธานค่าที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธานสูงที่สุด" การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าลักษณะของ เพศชายเป็นเพศที่มีความออกทน เชื่อมั่นในตนเอง เปิดเผยชอบวิพากษ์วิจารณ์ ไม่คอยเกรงกลัว กล้าเผชิญข้อเท็จจริง ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ (ณณ โถทอง, 2519 : 18) ลักษณะดังกล่าวอาจจะทำให้การรับรู้ตอบปฏิสัมพันธ์กับครูแบบต่าง ๆ

ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้อาจถามสภาพความเป็นจริงในสังคมไทย, โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียน ครูเป็นผู้มีอำนาจเหนือนักเรียน การแสดงออกถึงลักษณะของปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย แบบอัคราธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ยังไม่อาจแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด เพราะครูก็ยังตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมแบบไทย ซึ่งจะมีผลต่อการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในแต่ละแบบเสมอ เช่นในสถานการณ์เดียวกัน ครูมักจะใกล้ชิดพิเศษต่าง ๆ มากกว่านักเรียน ทั้งนี้เพราะค่านิยมในการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ยังไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ คำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ยอมรับอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน (สนธิ สมักรการ, 2518 : 67) พระพุทธศาสนาสอนให้คนยอมรับสภาพความเป็นจริงของตน สอนให้พยายามตัดกิเลสของตนเองพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ จากเหตุนี้กล่าวจึงทำให้ให้นักเรียนชายที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบต่าง ๆ มีคะแนนความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธาน ไม่แตกต่างกัน

7. ความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธานของนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แบบเดียวกัน

จากการศึกษาพบว่านักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธานสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัคราธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์แบบอัคราธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยไม่พบว่ามี ความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า "นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธานต่ำที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยมีความแตกต่างระหว่างตนตามอัตรากับตนตามปณิธานสูงที่สุด" ⁴ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย เป็นลักษณะการปฏิสัมพันธ์ที่มีการเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการทำงาน ใช้วิธีการแห่งปัญญาในการแก้ปัญหา ให้ความร่วมมือกับทุกคน แต่ลักษณะของคนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูอาจารย์นั้นได้รับการยกย่อง เป็นบุคคลที่นักเรียนต้องเคารพรอบไหว ดังนั้นในสถานการณ์การเรียนการสอน และการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนมักจะเคารพเชื่อฟัง ไม่คอยกล้าขัดแย้ง

แม้จะไม่เห็นด้วย และมักจะคิดว่าการศึกษาของครูอาจารย์เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ไม่กล้าคัดค้านใจ
 ด้วตนเอง จะคอยถามความคืบเห็นและการคัดค้านใจของครูอาจารย์เสมอ ประกอบกับค่านิยม
 ของไทยขึ้นอยู่กับคำสอนทางจริยธรรมและศาสนาพุทธ (สนธิ สมักรการ, 2518 : 67)
 ซึ่งสอนให้คนยอมรับสภาพความเป็นจริงของตน พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์
 กับครูแบบประชาธิปไตยจึงมีคะแนนตามอัธยาศัยสูง คะแนนตามปณิธานต่ำ ทำให้มีความ
 แตกต่างระหว่างคนสูง ส่วนนักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละ
 ละเลยนั้น นักเรียนรู้สึกว่าคุณถูกบังคับกดขี่ ต้องกระทำตามคำสั่ง เกิดความคับข้องใจ หรือ
 ไม่ได้รับการเอาใจใส่ คอยแนะนำช่วยเหลือ นักเรียนไม่รู้นโยบายการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง
 ทำตามใจชอบ คะแนนตามอัธยาศัยจึงต่ำ ประกอบกับค่านิยมของสังคมไทยเข้มงวดกวดขันใน
 เรื่องระเบียบประเพณี (บังอร เสตนนท์, 2512 : 18) คาดหวังให้ผู้หญิงประพฤติปฏิบัติตน
 อยู่ในกรอบของประเพณีที่ไม่นิยมให้ผู้หญิงแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด และการกระทำอย่างเปิดเผย
 คะแนนตามปณิธานของนักเรียนจึงต่ำ เป็นเหตุให้ความแตกต่างระหว่างคนตามอัธยาศัย
 กับคนตามปณิธานต่ำลงไปด้วย ทำให้ผลการศึกษารุ่นนี้พบว่า นักเรียนหญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับครู
 แบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างระหว่างคนตามอัธยาศัยกับคนตามปณิธานสูงกว่า นักเรียนหญิงที่
 มีปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียนและแบบปล่อยปละละเลย

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกรับผิดชอบ

8. การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบของ
 นักเรียน ผลการวิจัยนี้แสดงว่าถ้านักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย นักเรียนจะมีความ
 รับผิดชอบสูงและถ้านักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์แบบอื่น ๆ นักเรียนจะมีความรับผิดชอบต่ำ ผลการ
 วิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดวิน ลิปเปท และไวท์
 (อ้างอิงมาจาก กอ สวัสดิพานิชย์, 2512 : 187 - 188) ซึ่งวิจัยพบว่า การปฏิสัมพันธ์แบบ
 ประชาธิปไตยนั้น ทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รวมทั้งหมู่คณะ มีความรับผิดชอบสูง
 เช่นเกี่ยวกับการศึกษาของ เฮิร์ลลอค (Hurluck, 1964 : 661) ที่ศึกษาพบว่า ผลของ

การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยวิธีประชาธิปไตย กล่าวคือให้ความรักความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็กจะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมากเป็นมิตร ซื่อสัตย์คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ และทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ

การที่ผลวิจัยปรากฏผลเช่นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าบรรยากาศของการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยนั้น ครูไม่เข้มงวดกวดขันหรือตามใจนักเรียนจนเกินไป ครูให้ความรักความเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ตักเตือนใจช่วยตนเอง และรับผิดชอบต่อการทำงาน ประสพการณ์เหล่านี้ย่อมจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเอง ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า ด้านนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย ย่อมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเองเป็นอย่างดี

9. การปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับผิดชอบต่อ

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าถ้านักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย

นักเรียนจะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อตน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ แอนเคอร์สัน และบริวเวอร์ (อ้างอิงมาจาก Yee, 1971 : 35 - 36) ที่ศึกษาพบว่า การปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยนั้น นักเรียนรู้สึกว่าการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เป็นหน้าที่ตามกฎข้อบังคับ นักเรียนจะมีความคิดเห็นขัดแย้งไม่ได้ ทำให้เป็นคนขาดความคิดริเริ่ม ก้าวร้าว และขาดความรับผิดชอบต่อตน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพค และ ฮาฟวิกเฮิร์สต์ (Peck and Havighurst, 1963 : 12) ซึ่งพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบอัตตาธิปไตย ไม่มีอิสระจากตัวเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนน้อยกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย

จะเห็นได้ว่าปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย ซึ่งเป็นแบบที่ครูเข้มงวดกวดขันถึงกฎเกณฑ์ขั้นในใจเอง โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดขัดแย้งไม่ได้ ทำให้นักเรียนรู้สึกอึดอัดไม่มีอิสระ ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นักเรียนจะทำงานให้แล้วเสร็จตามหน้าที่เท่านั้น จะไม่มีความรู้สึกรักและรับผิดชอบต่องานที่ทำนั้น

10. การปฏิสัมพันธ์แบบปดอยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับผิดชอบ

ผลการวิจัยนี้แสดงว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปดอยปละละเลย นักเรียนจะมีความรู้สึกผิดชอบค่า ซึ่งเป็นไปคามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เลวิน ลิปปิท และไวท์ (อ้างอิงมาจาก กอ สวัสดิ์พานิชย์, 2512 : 181 - 187) ซึ่งศึกษาพบว่าการปกครองของครูแบบปดอยปละละเลยส่งผลให้นักเรียนมีบุคลิกภาพ ซากความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ซากความคิคริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่รู้จักรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ซิมมอนต์ (อ้างอิงมาจาก ทิริพร หลิมศิริวงศ์, 2511 : 25) ซึ่งศึกษาพบว่าการที่พ่อแม่ผู้ปกครองปดอยปละละเลยบุตร จะทำให้บุตรมีลักษณะเป็นคน กาวราว ซอบพุกปก เจ้าคิดเจ้าแค้น หนีโรงเรียนเป็นประจำ ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะส่งผลให้นักเรียนเป็นคนไม่รู้จักรับผิดชอบ

การปฏิสัมพันธ์แบบปดอยปละละเลยนั้น ถ้าพิจารณาตามความเป็นจริง จะเห็นได้ว่า การที่ครูปดอยปละละเลยไม่เอาใจใส่ต่อนักเรียน เท่ากับว่าไม่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้เจริญงอกงามทุก ๆ ด้าน ตัวอย่างเช่น ในการเรียนการสอน การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าครูปดอยปละละเลย นักเรียนก็จะเรียนหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามใจของนักเรียน ไม่กระตือรือร้นและไม่ตั้งใจเท่าที่ควร ทั้งยังไม่คอยแน่ใจว่าความรู้ที่ได้รับ และกิจกรรมที่ได้กระทำนั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงไร ทำให้เกิดความไม่แน่ใจ ลังเลใจ เบื่อหน่ายต่อการเรียนการสอนและการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ จึงก่อให้เกิดลักษณะนิสัยที่ไม่รู้จักรับผิดชอบ

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์และมโนภาพแห่งตน

เนื่องจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนนั้น ยังไม่มีผู้ใดศึกษาโดยตรง แต่มีการศึกษาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียน ซึ่งลักษณะบุคลิกภาพด้านการปรับตัว กานอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเหล่านี้ต่างก็เป็นองค์ประกอบของมโนภาพแห่งตน จึงพอนำผลการวิจัยต่าง ๆ มาอ้างอิงสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

11. การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับมีโนภาพแห่งตน

แสดงว่าเด็กนักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย นักเรียนจะมีมีโนภาพแห่งตนสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โจเซฟ (Joseph, 1968 : 117 - 122) ที่ศึกษาพบว่า การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย เช่น การยอมรับความคิดและการกระทำของนักเรียน มีการยกย่องชมเชย สามารถช่วยให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และการศึกษาของ แลนดิส (Landis, 1954 : 105 - 106) ที่ศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ของการปกครองของพ่อแม่กับการปรับตัวของเด็ก พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบประชาธิปไตย ปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่เข้มงวดกวดขัน

จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยซึ่งมีบรรยากาศเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน ครูให้ความรักเอาใจใส่ดูแล คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำนักเรียน เมื่อเขามีความต้องการและคอยว่ากล่าวตักเตือน เมื่อเขากระทำผิดทำให้นักเรียนมีมีโนภาพแห่งตนสูง

12. การปฏิสัมพันธ์แบบอิตาเลียนประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางลบกับมีโนภาพแห่งตน

ผลการวิจัยนี้แสดงว่าเด็กนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอิตาเลียน นักเรียนจะพัฒนามีโนภาพแห่งตนได้อ่อนขางต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ มอร์โรว์ และคณะ (Morrow and Others, 1968 : 506) ที่ศึกษาพบว่าเด็กที่มีพ่อแม่ที่มีกษมขู่เด็ก เข้มงวดเกินไป ใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และ แลนดิส (Landis, 1954 : 105 - 106) ที่ศึกษาพบว่า นักเรียนชายหญิงที่พ่อแม่ปกครองแบบเข้มงวดกวดขันปรับตัวได้ยากกว่าพ่อแม่ที่ปกครองแบบประชาธิปไตยอย่าง เคนซัด

ลักษณะการปกครองอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบเข้มงวดกวดขันนั้นก็มีลักษณะเช่นเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบอิตาเลียน ซึ่งก็มีลักษณะสั่งและให้กระทำตาม ครูจะเป็นผู้ตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ใช้อำนาจในการปกครอง การเรียนการสอน และการกระทำกิจกรรม โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความต้องการของเด็ก ไม่มีการ

ผอมผัน นักเรียนต้องประสบกับปัญหาความกดดันอย่างเคร่งครัด ไม่มีสิทธิโต้แย้งทำให้เกิดความคับข้องใจ และขัดแย้งกับครู อาจารย์ เพื่อนนักเรียน และแม้แต่ความรู้สึกภายในใจของนักเรียนเอง ก็รู้สึกขัดแย้ง จึงหาใหม่ในภาพแทนของนักเรียนพัฒนาได้ค่า ๗

13. การปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยสัมพันธ์ทางลบกับมีโนภาพแทนตน

ผลการวิจัยนี้แสดงว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลยแล้ว นักเรียนจะพัฒนามีโนภาพแทนตนค่า ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับคำกล่าวของ เมดินัส (Medinus, 1967 : 155) ที่ว่า เด็กที่ไม่ยอมรับตนเอง หรือรังเกียจตนเอง นั้นเป็นผลเนื่องมาจากการที่พ่อแม่ไม่ยอมรับเด็ก หรือรังเกียจเด็กเช่นเดียวกับการศึกษาของ บังอร เสตนนท์ (บังอร เสตนนท์, 2512 : 58 - 59) ที่ศึกษาพบว่า การยอมรับตนเอง และการเลี้ยงดูสัมพันธ์กัน หากพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ยอมรับและเอาใจใส่ทอดูถูก จะทำให้เด็กรู้สึกว่าพ่อแม่ไม่ยอมรับตน ไม่เห็นคุณค่าของตน จะทำให้เด็กเกิดความขัดแย้งภายในตนเอง และไม่ยอมรับตนเอง

๗ จากการศึกษาดัง กล่าวจะเห็นได้ว่าพ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลยเด็ก ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย นอกจากจะไม่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนามีโนภาพแทนตนให้สูงขึ้นแล้วยังเป็นกัณฑ์บทำลายการพัฒนามีโนภาพแทนตนให้ต่ำลงอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ในด้านการวิจัย

- 1.1 ควรมีการศึกษาเรื่องนี้ซ้ำอีก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั่วประเทศ
- 1.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนกับตัวแปรอื่น ๆ อีกเช่น จริยธรรม ความซื่อสัตย์ และแบบการรับรู้
- 1.3 ควรจะได้อีกของประกอบอื่น ๆ ที่ทำให้ความรู้สึกกับเด็กชอบ และมีมีโนภาพแทนตนแตกต่างกัน เช่นฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพ ผู้ปกครอง อายุ เป็นต้น
- 1.4 น่าจะได้มีการวิจัยเชิงทดลอง โดยการสร้างสถานการณ์ให้กลุ่มตัวอย่างมีปฏิสัมพันธ์แบบต่าง ๆ แล้วนำเอาแบบสอบถามวัดมีโนภาพแทนตน และแบบสอบถามวัดความรู้สึกกับเด็กชอบ หรือตัวแปรอื่น ๆ ที่ผู้สนใจ ให้กลุ่มตัวอย่างทำเพื่อดูผลที่เกิดขึ้น

2. ในค่านการศึกษา

2.1 โรงเรียนและสถานการศึกษา ควรปรับปรุงการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีลักษณะเป็นแบบประชาธิปไตย เพื่อเป็นการปลูกฝังลักษณะบุคลิกภาพที่ดีในค่านิภาพแห่งตน และความรู้สึกรับผิดชอบ

2.2 ในการเรียนการสอนการทำกิจกรรม ควรสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ครูควรสอนด้วยความรัก เอาใจใส่ เปิดโอกาสให้เสนอข้อคิดเห็นและทัศนคติในการทำงาน ไม่ใช่แต่อารมณ์ของตนเอง เพราะจะเป็นการบั่นทอนการพัฒนาในภาพแห่งตน และความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียน

3. ในค่านะแนว

3.1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียนให้ได้เห็นความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตย โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด เป็นต้น

3.2 แนวทางการทำงานและการทำกิจกรรมของนักเรียนให้รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ โดยให้เห็นประโยชน์ของระบบหมู่ในค่านิภาพแห่งตน ความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ และความสำเร็จ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว ฉัตรดากร "หลักธรรมบางข้อและแรงใจสำหรับครู" ประมวลบทความเกี่ยวกับมัธยมศึกษา
กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์คุรุสภา พระสุเมรุ 2513, 210 หน้า
- ✓ ก่อ สวัสดิทานิชย์ นาฏเจลีเยว สุ่มาวงศ์และเวื้อ สาริมาน จิตวิทยา คำรวิชาชุดครูมัธยม
ของคุรุสภา วิชาครูตอน 3 องค์การฯของคุรุสภา 2512, 270 หน้า
- เจลีเยวษ์ โชติภุญชรและคณะ "ความสัมพันธ์ระหว่างจริยศึกษากับวิชาต่าง ๆ" เอกสารเกี่ยวกับ
จริยศึกษา ในการอบรมครูของโครงการพัฒนาการศึกษา ณ โรงเรียนฝึกหัดครู พระนคร
หน้า 67, 2504
- ชวาล แพ้วักกุล หลักสูตรอบรมพิเศษวิชาการศึกษาระยะสั้น สำนักงานทดสอบวิทยาลัยวิชาการ-
ศึกษา ประสานมิตร ศึกษาสัมพันธ์ 2514, 102 หน้า
- บังอร เสถินนท์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง "ตน" อย่างที่คิดว่าตนเป็นและ "ตน" อย่างที่
คิดอยากจะเป็นของเด็ควัยรุ่นอายุ 13 - 16 ปี ชั้นมัธยมปีที่ 2 โรงเรียนพระโชนง จังหวัด
พระนคร ปีการศึกษา 2512 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
2512, 99 หน้า
- บัญญัติ นันทุมณี, พระ "เคื่อนใจครู" เอกสารเกี่ยวกับจริยศึกษา ในการอบรมครูของโครงการ
พัฒนาการศึกษา ณ โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร หน้า 91, 2504
- ประคอง ประสิทธิ์พร ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน
กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวของนักเรียน ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 56 หน้า
- พรพนทิพย์ เอกะนันท์ "การเปลี่ยนแปลงความกึกเห็นเกี่ยวกับตนเองของวัยรุ่น" วารสารกฤษาาสตร์
5 : 64 - 69 สิงหาคม - กันยายน 2516

มัญจรี บุณนาก การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีของบิคมารคากับบุคลิกภาพของเด็กใน
พระนครและทางจังหวัด ปรินฎยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2514, 113 หน้า

ยุพา อานันท์สิทธิ์ การศึกษาผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Active Inquiry)
ในวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีต่อความถึกแบบสืบสวน ความฉันทนาการเรียนและความรู้สึก
รับฝึกชดชด ปรินฎยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 140 หน้า

ละม้ายมาศ ศรีหัทธงค์ และคณะ อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า อ.เบ็ญจ
จ. ชลบุรี รายงานการวิจัยฉบับที่ 9 ของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควาเรื่องเด็ก
โรงพิมพ์คุรุสภา 2510, 184 หน้า

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช 2522,
286 หน้า

วรรณิ วัชรธรรม การศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความต้องการผลสัมฤทธิ์ และความ
รู้สึกรับฝึกชดชดของเด็กไทย เชื้อชาติไทย และเด็กไทย เชื้อชาติจีน ปรินฎยานิพนธ์ กศ.ม.
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 103 หน้า

ไวัรัช เจียมมบรรจง จิตวิทยาสังคม 2 โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด 2523,
130 หน้า

ศิริพร หลิมศิริวงศ์ ปัญหาทางครอบครัวที่ทำให้เด็กต้องมาอยู่ในสถานพินิจคุ้มครองเด็กกลาง
ปรินฎยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2511, 250 หน้า

สนธิ สมัครการ วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์กับตัวแบบสำหรับศึกษาสังคมไทย โรงพิมพ์ไทยวัฒนา-
พานิช 2518, 94 หน้า

อุบลรัตน์ โพธิ์โกสุม การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความซื่อสัตย์ของ
เด็กไทย ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523,
 74 หน้า

อำไพ ศิริพิพัฒน์ "ความนึกคิดเกี่ยวกับตน" วารสารครูศาสตร์ 5 - 6 : 99 - 101
 สิงหาคม - พฤศจิกายน 2515

Allensmith, W. "Conscience and Conflict : The Moral Force in
 Personality" Child Development. 28 : 469 - 476, 1957.

Ausubel, David P. and Floyed G. Robinson. School Learning. New York,
 Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1969, 369 pp.

Ball, R.L. "The Testing of Selected Hypothesis Concerning the Self-
 Concept as it Related to the Ability Academic Achievement and Sex
 of High School Seniors." Dissertation Abstracts. 24(3) : 1070-1071,
 1963.

Bartussek, D. "Self - Concept," in Encyclopedia of Psychology. Vol. 3,
 p. 185, edited by H.J. Eysenck, W. Arnold, and R. Meili, New York,
 Harder and Harder, 1972.

Cronbach, Lee J. Essential of Psychology Testing. Harper & Row,
 Publishers, New York, 1970, 752 pp.

Dinkmeyer, Don C. Child Development, the Emerging Self New-Delhi.
 Prentice-Hall of India Private Limited, 1965, 434 pp.

Dyson, Ernest. "A Study of the Relationships between Acceptance of
 Self, Academic Self - Concept, and two types of Grouping procedures
 used with Seventh Grade Pupils" Dissertation Abstract. 26(3) ;
 1475 September 1965.

Eysenk, H.J. "The Development of Moral Values in Children VII, the
 Contribution of Learning Theory" British Journal Education Psychology.
 30. 11 - 21, 1960.

Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education.
 McGraw-Hill Co, New York, 1966, 446 pp.

Frandsen, N. Educational Psychology, New York, McGraw-Hill Book Company,
 1961, 610 pp.

- Garrett, Henry E. Statistics in Psychology and Education. David McKay Company, Inc., New York, 1971, 491 pp.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. 3rd ed., New York, McGraw-Hill, 1973, 681 pp.
- Gouldford, J.P. Foundation Statistics in Psychology and Education. McGraw-Hill, Inc., New York, 1965, 605 pp.
- Hurlock, Elizabeth. Child Development. McGraw-Hill, Book Company, 1964, 776 pp.
- Jersild, A.T. Child Psychology. 5th ed. Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall, 1960, 776 pp.
- _____. The Psychology of Adolescent. Mcmillan Co., New York, 1963, 468 pp.
- Joseph, John P. "The Relationship between Teacher Behavior and the Incidence of Thought - provoking Question by Students," The Journal of Education Research. 62 : 117 - 122, 1968.
- Justin, F. "Home Training in Human Values," Journal Home Economic. 47, 722 pp. 1950.
- Lantz, Donald L. "Changes in Student Teacher's Concepts of Self and Others," The Journal of Teacher Education. 15 : 200, June 1964.
- Landis, Paul H. "The Ordering and Forbidding Technique and Teen - Age Adjustment," School and Society. LXXX (October, 1954) pp.
- Lindquist, E.F. Design and Analysis of Experiment in Psychology and Education. Houghton Mifflin Company, 1956, 393 pp.
- Magnusson, David. Test Theory. Addison - Wesley Publishing Co., Massachusetts, 1967, 270 pp.
- Marak, G.E. "The Education of Leadership Structure," Sociometry. 27, 174 - 182, 1964.
- McDonald, Angus. "Differences between high ability under achieving students and high ability achieving students in relation to Self-Concept, Anxiety, and Lateral Dominance." Dissertation Abstract. 26(1); 200 July 1965.
- McDonald, Frederick J. Educational Psychology. Wadsworth Publishing Company Inc., Belmont, California, 1962, 748 pp.

- Medinnus, Gene R. Reading in Psychology of Parent - child Relationship. John Wiley & Sons, Inc., 1967, 371 pp.
- Morrow, William R. and Wilson, Robert C. "Family Relations of Bright High - Achieving and Under Achieving High School Boys" Child Development. 32 : 508 - 514, 1968.
- Peck, R.F. and Havighurst, R.J. Child Development and Personality. John Willey & Sons Inc., New York, 1963, 237 pp.
- Radke, M.J. The Relation of Parental Authority to Children Behavior and Attitude. University of Minnesota Press, 1964.
- Raimy, V.C. "Self - Reference in Counseling Interviews," J. Cousult Psychol. 12 : 153 - 156, 1948.
- Rogers, Carl R. Client - Centered Therapy. Houghton Mifflin, Boston, 1951, 560 pp.
- Seidman, Jerome M. The Adolescent. Holt, Rinehart & Winston Inc., 1960, 870 pp.
- _____. The Child : A Book of Reading. Holt, Rinehart & Winston, New York, 1962, 674 pp.
- Shafer, Willma Cox. "An Investigation of the Relationship between Self-Acceptance Scores of Student Teachers and Certain Aspects of Teaching Effectiveness." Dissertation Abstract. 22(1); 317, July 1961.
- Stiles, Lindley J. and Dorsey, Mattie F. Democratic Teaching in Secondary School. J.B., Lippincott Company, New York, 1950, 579 pp.
- Strang, Ruth. The Adolescent Views Himself. McGraw-Hill Book Company, 1857, 581 pp.
- Winer, B.J. Statistical Principles in Experimental Design. McGraw-Hill Book Company, New York, 1971, 907 pp.
- Wolman, Benjamin B. Dictionary of Behavioral Science. New York, McMillan Co., 1973, 541 pp.
- Yee, Albert H. Social Interaction in Education Settings. Prentice-Hall inc., Englewood Cliffs, N.J., 1971 : 438 pp.

ภาคผนวก

แบบสอบถามการปฏิสัมพันธ์

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการถามเกี่ยวกับความรู้สึก ความนึกเห็นของนักเรียนที่มีต่อครูอาจารย์ที่คอยสอนและกำลังสอน และการปฏิบัติตนของนักเรียนในชั้นเรียน ขอให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามแล้วให้พิจารณาว่า โดยส่วนรวมไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นครูอาจารย์ท่านใด ครูอาจารย์ประพฤติปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร และนักเรียนปฏิบัติตนอย่างไร กล่าวคือปฏิบัติตนในระดับมากหรือน้อยเพียงใด คำตอบจะเป็นความลับไม่เปิดเผย ดังนั้นขอให้ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

วิธีตอบแบบสอบถาม

ให้นักเรียนระลึกถึง เหตุการณ์ ที่ล่วงมาแล้วและกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันว่าครูอาจารย์ได้ปฏิบัติต่อนักเรียนในลักษณะใดและนักเรียนปฏิบัติตนอย่างไร โดยกาเครื่องหมาย (+) ลงในช่อง "มากที่สุด" "มาก" "ปานกลาง" "น้อย" หรือ "น้อยที่สุด" เพียงข้อละ 1 ช่องเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๐	ครูอาจารย์เป็นกันเองกับนักเรียนทุกคน	+				
๐๐	นักเรียนไม่กล่าถามครูอาจารย์เมื่อไม่เข้าใจ				+	

จากข้อ (๐) ถ้านักเรียนกากบาทลงในช่อง "มากที่สุด" แสดงว่าครูอาจารย์ส่วนมากเป็นกันเองกับนักเรียน

จากข้อ (๐๐) ถ้านักเรียนกากบาทลงในช่อง "น้อย" แสดงว่านักเรียนปฏิบัติตนอย่างนั้นน้อย

แบบสอบถามฉบับนี้ใช้เวลาทำประมาณ 1 ชั่วโมง อย่าเสียเวลาในการตอบแต่ละข้อมากนัก ถ้างงใจไม่ว่าจะกาเครื่องหมายลงในช่องใดก็ ขอเสนอแนะให้นักเรียนเลือกตอบตามความคิดครั้งแรกที่นักเรียนรู้สึกว่าเป็นเช่นนั้นจริง ๆ และขออย่าได้เว้นข้อใดเป็นอันขาด เพราะจะทำให้แบบสอบถามฉบับนี้ใช้ไม่ได้

ขอให้นักเรียนพยายามตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นมากที่สุด คำตอบนี้ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อนักเรียนแต่อย่างใด ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เพศ.....

ข้อ	พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนปฏิบัติในชั้นเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ครูอาจารย์เป็นกันเองกับนักเรียนไม่ว่านักเรียนจะเรียนเก่งหรือเรียนอ่อน					
2.	นักเรียนรับผิดชอบงานร่วมกันตามความสามารถและความสนใจ					
3.	เมื่อมีปัญหาที่นักเรียนจะปรึกษาเกี่ยวกับครูอาจารย์					
4.	ถ้าจะลงโทษนักเรียนเมื่อนักเรียนทำผิดระเบียบครูจะบอกให้นักเรียนเข้าใจเสียก่อนว่าเขาทำผิดอะไร					
5.	นักเรียนเข้าใจเจตนาของครูอาจารย์เมื่อถูกทำโทษ					
6.	เมื่อนักเรียนทำงานผิดพลาดครูอาจารย์จะแนะนำสิ่งที่ถูกต้อง					
7.	แม้ว่าครูอาจารย์ได้อธิบายหลายครั้งแล้ว ถ้านักเรียนไม่เข้าใจจะซักถามครูอีก					

ข้อ	พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนปฏิบัติในชั้นเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน					
9.	เปิดโอกาสให้นักเรียนปรึกษาและปรึกษาได้ในความจำเป็น					
10.	ครูอาจารย์ตัดสินความซัดแย้งของนักเรียนอย่างยุติธรรม					
11.	ตำหนินักเรียนเสมอเมื่อนักเรียนทำอะไรไม่เป็นที่พอใจ					
12.	นักเรียนไม่กล้าเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชั้นเรียนด้วยตนเอง					
13.	เมื่อนักเรียนทำผิดกฎที่ตั้งไว้ ครูอาจารย์จะทำโทษทันที					
14.	นักเรียนรู้สึกว่าการลงโทษของครูอาจารย์ไม่ยุติธรรม					
15.	ครูอาจารย์พูดจู้จี้ ซ้ำซากเกินความจำเป็น					
16.	นักเรียนรู้สึกละอายและก้มแค่นใจ เพราะถูกตำหนิค่อนหาเพื่อน ๆ					
17.	ตกใจและกลัวครูเมื่พบปะพฤติกรรมของนักเรียนจนนักเรียนไม่เป็นตัวของตัวเอง					
18.	นักเรียนคิดว่าตัวเองไม่สามารถตัดสินปัญหาด้วยตนเองได้					
19.	นักเรียนไม่กล้าทำแบบฝึกหัดเพราะยากและมากเกินไปเกินความสามารถของนักเรียน					
20.	นักเรียนไม่กล้าแสดงออกเพราะครูอาจารย์ชอบจับผิด					
21.	ไม่ทราบว่าคำถามครูอย่างไร					
22.	เมื่อนักเรียนทำผิดครูไม่สนใจที่จะรับรู้ให้ทราบเลย					

ข้อ	พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนปฏิบัติในชั้นเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
23.	ทำงานให้เสร็จตามหน้าที่เพราะทำไปก็ไม่มีผลดีอะไร					
/ 24.	ครูอาจารย์ไม่เคยสนใจคุณนักเรียนท่าแบบฝึกหัด					
/ 25.	เบื่อการสอนของครูอาจารย์เพราะครูอาจารย์มักพูดออกนอกเรื่อง					
26.	ไม่สนใจความเป็นอยู่ของนักเรียนในชั้นเรียน					
27.	นักเรียนมักไม่เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อมที่จะเรียนวิชาต่อไป					
/ 28.	ไม่คำนึงถึงว่านักเรียนจะเข้าใจบทเรียนที่เรียนหรือไม่					
/ 29.	นักเรียนมักจะส่งสมุดแบบฝึกหัดช้ากว่ากำหนด					
30.	เมื่อนักเรียนขาดเรียนครูเพิกเฉยไม่ถามถึงสาเหตุ					
/ 31.	นักเรียนกล้าพูดคุยกับครูอาจารย์ในทุกเรื่อง เมื่อมีโอกาส					
32.	ครูอาจารย์ลงโทษนักเรียนเมื่อมีเหตุผลสมควรและยุติธรรม					
/ 33.	นักเรียนจะซักถามทันทีเมื่อไม่เข้าใจ					
34.	ให้นักเรียนแบ่งหน้าที่การทำงานกันเองตามความสมัครใจ					
35.	นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบในงานของชั้นเรียน					
/ 36.	ครูอาจารย์รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน แม้ว่า จะขัดแย้งกับความกึกเห็นของครูอาจารย์					
37.	นักเรียนร่วมกันวางระเบียบต่าง ๆ ของชั้นเรียน					
38.	ครูอาจารย์ให้อภัยเมื่อนักเรียนรับผิดชอบ					

ข้อ	พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนปฏิบัติในชั้นเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
39.	นักเรียนพยายามใช้ความสามารถของนักเรียนอย่างเต็มที่					
40.	ไม่เชื่อฟังคำฟ้องของนักเรียนคนใดจนกว่าจะแน่ใจว่าเป็นความจริง					
41.	สนใจแก่นักเรียนบางคนเท่านั้น					
42.	เบื่อหน่ายการเรียนเพราะบรรยากาศในห้องเรียนเคร่งเครียด					
43.	ครูอาจารย์ขอมลงโทษนักเรียนโดยไม่มีเหตุผล					
44.	นักเรียนไม่กล้าทักท้วงเมื่อครูอาจารย์สอนผิด					
45.	เมื่อนักเรียนเตือนว่าหมดชั่วโมง ครูอาจารย์แสดงความไม่พอใจ					
46.	นักเรียนไม่กล้าเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน					
47.	ครูอาจารย์ขมขี้ระเปียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ใช้บังคับนักเรียนโดยไม่คำนึงถึงว่านักเรียนจะทำได้หรือไม่					
48.	ไม่ตั้งใจทำงานเพราะครูอาจารย์ชอบใช้โดยไม่ถามความสมัครใจ					
49.	ครูอาจารย์ลงโทษนักเรียนเมื่อกิจวัตรนักเรียนทำผิดโดยไม่ถามถึงสาเหตุ					
50.	ไม่กล้าซักถามครูอาจารย์เพราะท่านไม่สามารถควบคุมอารมณ์ร้ายในขณะที่สอน					

ข้อ	พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนปฏิบัติในชั้นเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
51.	นักเรียนไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน					
52.	ไม่คิดว่านักเรียนจะทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือไม่					
53.	เมื่อมีปัญหาขัดแย้งกับเพื่อนนักเรียนมักตัดสินใจตนเอง					
54.	เมื่อเขาห้องสอนครูอาจารย์ไม่ตรวจสอบว่ามีนักเรียนครบหรือไม่					
55.	เมื่อนักเรียนมีปัญหาในบทเรียนจะไม่ถามครูอาจารย์แต่จะคนหาคำตอบเอาเอง					
56.	ไม่เข้าสอนบ่อยครั้ง					
57.	นักเรียนมักประพฤตินิกระเบียบเสมอเมื่อมีโอกาส					
58.	ครูอาจารย์ออกนอกห้องเรียนก่อนหมดเวลา					
59.	เมื่อนักเรียนไม่สบายไม่ยอมออกให้ครูทราบ					
60.	ไม่ส่งงานที่ครูสั่งถ้าหลีกเลี่ยงได้					
61.	นักเรียนชอบครูอาจารย์และเพื่อนนักเรียนทุกคน					
62.	ครูอาจารย์ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกับคนอื่น					
63.	ครูอาจารย์ให้ความร่วมมือกับนักเรียนในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน					
64.	นักเรียนจะขออนุญาตหยุดเรียนเมื่อมีความจำเป็นและมีเหตุผลสมควร					
65.	เสนอให้ครูอาจารย์ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนที่ไม่เหมาะสม					
66.	มุ่งแต่การสอนหรือให้ทำงานมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงความพร้อมของนักเรียน					

ข้อ	พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนปฏิบัติในชั้นเรียน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
- 67.	ไม่กล้าพูดคุยกับอาจารย์เพราะท่านเป็นคนถือตัว					
- 68.	เมื่อครูอาจารย์อารมณ์ไม่ดีมาจากที่อื่นจะมาแสดงออกแก่นักเรียน					
69.	ไม่กล้าเข้าพบตามปัญหาแก่นักเรียนในวิชาที่นักเรียนเรียนอ่อนเพราะครูชอบตำหนิว่าเป็นคนโง่					
- 70.	ไม่กล้าถามจนลืมคำถาม เพราะยังไม่ถึงเวลาที่ครูเปิดโอกาสให้ถาม					
- 71.	เมื่อครูอาจารย์ไม่เข้าสอนนักเรียนไม่ทราบว่าครูอาจารย์ไปไหน					
- 72.	ครูอาจารย์ละเลยเมื่อนักเรียนแต่งกายผิดระเบียบ					
- 73.	นักเรียนมักปล่อยให้ห้องเรียนสกปรกไม่ดูแลรักษา					
- 74.	ครูอาจารย์นำงานส่วนตัวเข้าไปทำในชั้นเรียน					
- 75.	นักเรียนไม่ชอบพูดคุยหรือปรึกษาหารือกับครูอาจารย์					

ตาราง 23 ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถาม การปฏิสัมพันธ์

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก(t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก(t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก(t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก(t)
1	4.7096	23	4.2029	45	6.1735	67	5.6293
2	4.2245	24	5.1573	46	3.0892	68	6.8575
3	4.4485	25	4.0126	47	6.1945	69	6.2893
4	3.5037	26	6.3492	48	5.6102	70	6.1858
5	3.0649	27	4.1330	49	5.8669	71	5.4350
6	4.6144	28	5.2446	50	6.1371	72	4.8268
7	3.5668	29	4.5052	51	5.0685	73	4.2416
8	3.7561	30	4.2829	52	5.0827	74	3.5356
9	5.3128	31	4.1772	53	3.0076	75	4.1465
10	4.2459	32	5.0740	54	6.9604		
11	5.6181	33	2.9542	55	2.5671		
12	3.6366	34	2.8893	56	5.8292		
13	3.5772	35	5.0871	57	5.2103		
14	4.7102	36	5.1896	58	5.4222		
15	3.1922	37	3.9279	59	3.5645		
16	2.7470	38	2.6181	60	5.3923		
17	4.0467	39	3.3188	61	2.9185		
18	3.9160	40	2.8657	62	4.4513		
19	5.0670	41	6.5385	63	4.6476		
20	5.8202	42	3.4760	64	4.2366		
21	4.4000	43	2.9299	65	3.4267		
22	3.1060	44	3.8775	66	6.2910		

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการถามเกี่ยวกับความรู้สึกและความทักเห็นของนักเรียน โดย
มีข้อความให้ถามเพื่อพิจารณาว่า นักเรียนมีลักษณะนิสัย ความรู้สึกหรือเคยประพฤติปฏิบัติ
เหมือนข้อเท็จจริงในข้อความนั้น ๆ หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ดังนั้นจึงไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด
เพราะแต่ละคนย่อมมีลักษณะนิสัย ความรู้สึกหรือแนวทางปฏิบัติไม่เหมือนกัน ข้อสำคัญขอให้
นักเรียนตอบแบบสอบถามนี้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

การตอบแบบสอบถาม

ให้นักเรียนตอบโดยการกาเครื่องหมาย + ลงในช่องที่ต้องการตอบเพียงช่องละ
1 ช่องเท่านั้น และขอให้นักเรียนตอบทุกข้อในข้อหนึ่ง ๆ จะมีช่องให้เลือกตอบ 5 ช่องดังนี้

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง ปานกลาง	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
๐	ฉันชอบกีฬา	+				
๐๐	ฉันชอบทำงาน					+

ขอให้นักเรียนพยายามตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด
คำตอบนี้ไม่มีผลกระทบบอะไรต่อนักเรียนแต่อย่างใด ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม
ขอขอบคุณนักเรียนให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง ปานกลาง	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าเก็บรักษาของใช้และเสื้อผ้าของ ข้าพเจ้าด้วยตนเอง					
2	เงินที่ข้าพเจ้าได้รับจากผู้ปกครองข้าพเจ้า ใช้จ่ายได้อย่างเพียงพอ					
3	ข้าพเจ้าช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านด้วยความ เต็มใจ					
4	เมื่อมีกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดในครอบครัว ที่สมาชิกทุกคนควรจะช่วยกัน ข้าพเจ้าจะ ช่วยทุกครั้ง					
5	เมื่อข้าพเจ้าจะออกไปเที่ยว หากผู้ปกครอง ขอรงให้อยู่ช่วยเหลือ ข้าพเจ้าจะอยู่ ช่วยเหลือ					
6	เมื่อผู้ปกครองไม่อยู่บ้าน ข้าพเจ้าเป็นผู้ดูแล กิจการแทน					
7	เมื่อจะออกจากบ้านไปเที่ยวและสัญญาว่าจะ กลับมาเวลาใดเวลาหนึ่ง แต่ข้าพเจ้ามักกลับ หลังเวลาที่กำหนดทุกครั้ง					
8	เมื่อข้าพเจ้าจะออกจากบ้านไปเที่ยว ข้าพเจ้า ขออนุญาตผู้ปกครองทุกครั้ง					
9	ในการเรียนข้าพเจ้าใช้ความสามารถของตนเอง					

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง ปานกลาง	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
10	เมื่อครูให้งานหรือการบ้าน ข้าพเจ้าส่งหลัง เวลาที่กำหนดทุกครั้ง					
11	เมื่อถึงเวลาที่จะต้องเข้าเรียน แต่มีเพื่อนหลง กลับมาชวนออกไปข้างนอกห้อง ข้าพเจ้าออกไป กับเพื่อนทุกครั้ง					
12	เมื่อข้าพเจ้าทำผิดกฎหรือทำของเสียหาย ข้าพ เจ้าพยายามหลบหลีกเพื่อไม่ให้คนอื่นทราบ					
13	ข้าพเจ้ายื่นพยานหลักฐานเพื่อสิทธิตนเองในหมู่เพื่อน					
14	เมื่อถึงเวลาของข้าพเจ้าในการรักษาความ สะอาดของห้อง เรียนข้าพเจ้ามักหลีกเลี่ยง					
15	ข้าพเจ้ามักแต่งกายผิดแบบธรรมเนียมของโรงเรียน อยู่เสมอ					
16	ข้าพเจ้าเห็นว่าการศึกษาเรียนน้อยไม่เป็นสิ่ง เสียหาย					
17	ในเวลาเรียนข้าพเจ้าตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่					
18	ข้าพเจ้ามักจะไม่วางนอนและหลับในชั้นเรียน					
19	ข้าพเจ้าเรียนและเล่นเป็นเวลา					
20	ในการสอบแต่ละครั้งข้าพเจ้าได้ดูหนังสือและ เตรียมสอบอย่างเต็มที่					
21	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎของบ้านและโรงเรียนอย่าง เคร่งครัด					
22	เมื่อครูให้ทำงานเป็นกลุ่ม ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้า จะปล่อยให้เพื่อนำที่ของบูรณาการงานกันอื่น ๆ					

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง ปานกลาง	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
23	เมื่อมีการนัดหมายพบปะกัน ข้าพเจ้ามักจะช้ากว่าเวลานัด					
24	ข้าพเจ้ารักหาความลับใ้ในเมื่อสิ่งนั้นเป็นความลับ					
25	เมื่อได้รับมอบหมายงานให้รับผิดชอบ ข้าพเจ้ารับผิดชอบได้อย่างเรียบร้อย					
26	ข้าพเจ้าเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่เสมอ					
27	ข้าพเจ้าชอบโต้เถียงควยอารมณ์มากกว่าเหตุผลเสมอ					
28	ข้าพเจ้าทำงานเป็นกลุ่มใดก็ช่วยกันออกความคิดเห็นและช่วยเหลือกัน					
29	ในขณะที่เดินหรือขี่จักรยานบนถนน ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด					
30	ข้าพเจ้าคิดว่า การไปประชุมสายไม่เป็นไร ถากนอื่น เขาก็ไปสายควยเหมือนกัน					
31	เมื่อได้รับงานไปทำ ข้าพเจ้าจะทำให้เสร็จไม่ว่าจะมีอะไรมาขัดขวาง					
32	เมื่อผู้ใหญ่มอบหมายให้ข้าพเจ้าทำอะไรบางอย่างที่ยาก ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าควรมอบคืนให้ผู้ใหญ่เองงานนั้นกลับไปทำเสียเอง					

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง ปานกลาง	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
33	เมื่อถึงเวลาเลิกงานเมื่อใด ข้าพเจ้าควร ผลงานใดก็ตามใจ แม้วางานที่ทำงานยังไม่ เสร็จเรียบร้อย					
24	ในคราวที่ไม่มีเวลาติดตามบทเรียน และไม่มี เวลาสนทนากับเพื่อนฝูงข้าพเจ้าคิดว่าภาระจะ ทิ้งบทเรียนยอมดีกว่าการละทิ้งเพื่อนฝูง					
25	ข้าพเจ้าเห็นว่านักเรียนที่มีความรู้อยู่แล้วควร ไล่คะแนนสูง ๆ แม้วาเขาจะทำการบ้านที่ รับมอบหมายจากครูไม่สำเร็จตามกำหนดเวลา ก็ตาม					
36	ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรเข้าไปสอดแทรกห้ามปราม บุคคลอื่นใช้วัสดุของใช้ของโรงเรียนโดยเปล่า ประโยชน์					
37	ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องช่วยงานต่าง ๆ ของ โรงเรียน เมื่อข้าพเจ้าไม่ได้รับมอบหมายเป็น พิเศษจากครูให้ทำสิ่งเหล่านั้น					
38	ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรให้คนที่เคยในการกีฬา และกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียนต้องมาเรียน หนังสือตรงตามเวลาเหมือนคนอื่น					
39	ข้าพเจ้าคิดว่านักเรียนที่ไม่มีหน้าที่ต้องทำงาน เพื่อโรงเรียน เมื่อได้รับการขอร้องให้ช่วยทำงาน ใดทำงานหนึ่งของโรงเรียน ก็ไม่จำเป็นต้องช่วย					
40	ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรให้คนที่มีความสามารถพิเศษ ทำงานง่าย ๆ ที่ไม่น่าสนใจให้แก่โรงเรียน					

ตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนกแบบสองตามความถี่ที่รับได้ทั้งหมด

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก(t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก(t)
1	3.8711	21	5.1727
2	3.7586	22	5.8579
3	4.3303	23	3.4854
4	5.3042	24	2.7802
5	6.2318	25	4.9796
6	3.9689	26	7.4752
7	4.6371	27	4.3768
8	3.7355	28	4.5838
9	4.5522	29	2.7338
10	2.7209	30	7.1300
11	4.9706	31	6.4987
12	4.9664	32	3.7029
13	2.7307	33	3.8703
14	5.1498	34	3.4060
15	4.1493	35	2.7741
16	2.7313	36	6.5448
17	6.1712	37	6.0155
18	2.7160	38	6.8498
19	4.4012	39	4.1084
20	3.1869	40	2.7971

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ต้องการทราบความรู้สึกและความนึกเห็นบางประการของท่าน
แต่ละข้อไข่งำคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด เพราะแต่ละข้อมนั้นมีลักษณะนิสัยความรู้สึกหรือแนวการปฏิบัติ
ไม่เหมือนกัน ดังนั้นคำตอบที่ดีที่สุดคือคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกหรือสภาพที่แท้จริงของท่าน

การตอบแบบสอบถาม

ให้ท่านตอบโดยการกาเครื่องหมาย + ลงในช่องที่ต้องการจะตอบเพียงข้อละ
1 ช่องเท่านั้น และขอให้ท่านตอบทุกข้อในข้อหนึ่ง ๆ จะมีช่องให้เลือกตอบ 5 ช่องดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ไม่ จริงเลย (0)	จริง เล็กน้อย (1)	จริง พอประมาณ (2)	จริง ค่อนข้างมาก (3)	จริง มากที่สุด (4)
0	-----					

เกณฑ์การเลือกตอบ

- กาที่ของ หมายเลข 0 เมื่อข้อความนั้น ไม่เป็นความจริง สำหรับท่านเลย
 กาที่ของ หมายเลข 1 เมื่อข้อความนั้น เป็นความจริง สำหรับท่าน เพียงเล็กน้อย
 กาที่ของ หมายเลข 2 เมื่อข้อความนั้น เป็นความจริง สำหรับท่าน ราวครึ่งหนึ่ง
 กาที่ของ หมายเลข 3 เมื่อข้อความนั้น ส่วนใหญ่เป็นความจริง สำหรับท่าน
 กาที่ของ หมายเลข 4 เมื่อข้อความนั้น เป็นความจริง สำหรับท่าน มากที่สุด

ตัวอย่างการตอบ

(๑) ข้าพเจ้าเป็นคนมีเหตุผล

เมื่อท่านอ่านข้อความนี้แล้วพิจารณาว่าท่านเองว่าข้อความนี้ตรงกับสภาพความเป็น
จริงของท่านเพียงใด สมมุติว่าข้อความนี้ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด ก็กาเครื่องหมาย
+ ลงในช่องหมายเลข 4 ดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริงเลย (0)	จริงเล็กน้อย (1)	จริงพอสมควร (2)	จริงค่อนข้างมาก (3)	จริงมากที่สุด (4)
๑	ข้าพเจ้าเป็นคนดีเหตุผล					+

แบบสอบถามตอนที่ 1

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริงเลย (0)	จริงเล็กน้อย (1)	จริงพอสมควร (2)	จริงค่อนข้างมาก (3)	จริงมากที่สุด (4)
1	เพื่อนร่วมชั้นชอบความบกิขของข้าพเจ้า					
2	ข้าพเจ้าชอบโตเถียงกวยเหตุผลมากกว่าอารมณ์					
3	ข้าพเจ้าไม่ชอบอยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร					
4	ข้าพเจ้าชอบทำงานอย่างช้า ๆ และบางทีคิดนอกเรื่องงานที่กำลังทำอยู่					
5	ข้าพเจ้าชอบนั่งคิดฝันอยู่คนเดียว					
6	บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าหมองโดยไม่ทราบสาเหตุ					
7	ข้าพเจ้ารู้สึกกว่าตัวเองเป็นคนเจ้าอารมณ์					

ข้อ	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด (4)
8	ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกว่าจะทำคะแนนในการสอบ ไม่ได้	
9	ข้าพเจ้าเรียนและเล่นเป็นเวลา	
10	ข้าพเจ้าทำการบ้านเสร็จทุกครั้ง	
11	ข้าพเจ้าไม่นิยมการขยันตอนใกล้สอบ แต่ นิยมการทบทวนไปเรื่อย ๆ ตลอดปี	
12	ข้าพเจ้ารักใคร่ปรองดองกับพี่และน้อง เป็น อย่างดี	
13	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองเป็นคนเขื่องช้า	
14	พ่อและแม่ของข้าพเจ้ารักและเอาใจใส่กันดี	
15	เบื่อจบชั้นนี้แล้วข้าพเจ้าจะเรียนต่ออีก	
16	ข้าพเจ้าคิดว่าตัวเองมีสุขภาพดี	
17	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าอ่อนเพลียง่าย	
18	ข้าพเจ้ารู้สึกว่า จะเข้ากับเพื่อนไม่ได้	
19	บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองไม่มีอะไรดีเลย	
20	เมื่อข้าพเจ้าทำอะไรไม่สำเร็จ ข้าพเจ้ารู้สึก ท้อแท้สิ้นหวัง	
21	ถึงแม้ว่าข้าพเจ้าจะขยันเรียนมากกว่านี้ ข้าพเจ้า ก็มักจะเรียนหนังสือไม่ได้ดีเท่าคนอื่นที่เคยชนะ ข้าพเจ้า	

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย (0)	จริงเล็กน้อย (1)	จริงพอประมาณ (2)	จริงค่อนข้างมาก (3)	จริงมากที่สุด (4)
22	ข้าพเจ้านึกว่าตัวเอง เป็นลูกที่หนึ่งของพ่อแม่					
23	ข้าพเจ้าเป็นคนคล่องแคล่วว่องไว					
24	ข้าพเจ้าชอบยิ้มแย้มทักทายคนอื่น					
25	ข้าพเจ้าเป็นคนซื่อสัตย์และประมาทเมื่อเข้าสังคม					
26	ข้าพเจ้ามีความพอใจที่จะได้อยู่ตามลำพัง ห่างไกลจากคนอื่น					
27	ข้าพเจ้าไม่อยากจะเสียเวลาและกำลังช่วยเหลือคนอื่นทำงาน เพราะข้าพเจ้าถือว่าเอาเวลาเหล่านั้นมาช่วยเหลือตนเองและครอบครัวดีกว่า					
28	บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้ารู้สึกโกรธเมื่อมีคนมาขัดขวางความประสงค์ของข้าพเจ้า แม้ว่าเขาจะมีเหตุผลก็ตาม					
29	ข้าพเจ้าเป็นคนร่าเริง					
30	ข้าพเจ้านึกว่าตัวเองมีสุขภาพสมบูรณ์					
31	ข้าพเจ้าเชื่อฟังคำสั่งผู้ใหญ่เสมอ					
32	มีอยู่บ่อยครั้งมากที่ข้าพเจ้าจะยกย่องคนอื่นเกี่ยวกับผลงานหรือความสามารถพิเศษที่เขาทำ					
33	ข้าพเจ้าเคยคิดดูถูกคนอื่น					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย (0)	จริงเล็กน้อย (1)	จริงพอ ประมาณ (2)	จริงค่อนข้างมาก (3)	จริงมากที่สุด (4)
34	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อเห็นเพื่อนโลกคิดว่ เช่นโกะแนนดีกว่า เล่นกีฬาเก่งกว่า มีของ ดี ๆ ไซ้เป็นต้น					
35	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานเมื่อสามารถเข้าหา ให้เพื่อนโกรธได้					
36	เมื่อมีปัญหาที่ยุ่งยาก ไม่ได้ขอความช่วยเหลือ ขอคำแนะนำจากผู้ใหญ่					
37	มีบ่อยครั้งที่ข้าพเจ้าช่วยเหลือสิ่งของหรือแนะนำ วิธีแก้ปัญหาให้แก่คนอื่น					
38	ข้าพเจ้าไม่ต้องการ เป็นมิตรกับคนอื่น เพราะ คิดว่าเขาไม่ชอบข้าพเจ้า					
39	คนอื่นชอบประมาณว่าข้าพเจ้าเขินอาย					
40	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าสติปัญญาดีกว่าเพื่อน					
41	ข้าพเจ้ามีความสุข เมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น					
42	ข้าพเจ้าไม่ชอบที่จะให้เพื่อนของข้าพเจ้า ยืมสิ่งของ					

แบบสอบถามตอนที่ 2

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย (0)	จริงเล็กน้อย (1)	จริงพอ ประมาณ (2)	จริงค่อนข้างมาก (3)	จริงมากที่สุด (4)
1	ข้าพเจ้าอยากเป็นคนที่มีความคิดแปลก ๆ ที่ สามารถแก้ปัญหาได้					
2	ข้าพเจ้าอยากเป็นคนขี้เหตุผล					
3	ข้าพเจ้าอยากเป็นคนขยันทำงาน					
4	ข้าพเจ้าอยากจะทำงานเร็ว และปีใจจจจ กับงานตลอดเวลา					
5	ข้าพเจ้าไม่อยากจะนั่งคิดฝันอยู่กับคนอื่น					
6	ข้าพเจ้าไม่อยากรู้ความเกรงกลัวโดยไม่รู้ สาเหตุ					
7	ข้าพเจ้าอยากเป็นคนอารมณ์ดี					
8	ข้าพเจ้าไม่อยากรู้จักกังวล เร่งกระแสน การสอน					
9	ข้าพเจ้าต้องการจะเล่นและเรียนให้เป็นเวลา					
10	ข้าพเจ้าอยากจะทำการบ้านให้เสร็จทุกครั้ง					
11	ข้าพเจ้าอยากจะทำทบทวนบทเรียนไปเรื่อย ๆ ตลอดปี					
12	ข้าพเจ้าไม่อยากจะเป็นคนเซื่องช้า					
13	ข้าพเจ้าอยากจะทำกรปรองคองกับเพื่อนทุกคน					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย (0)	จริงเล็กน้อย (1)	จริงพอ ประมาณ (2)	จริงค่อนข้างมาก (3)	จริงมากที่สุด (4)
14.	ข้าพเจ้าปรารถนาให้พ่อและแม่ของข้าพเจ้ารักและเอาใจใส่กัน					
15	ข้าพเจ้าปรารถนาจะเรียนให้สูง ๆ					
16	ข้าพเจ้าอยากจะมีสุขภาพดี					
17	ข้าพเจ้าอยากจะเป็นคนแข็งแรง					
18	ข้าพเจ้าอยากจะทำกับเพื่อนได้ทุกคน					
19	ข้าพเจ้าอยากจะเป็นคนมีคิโนตัว					
20	ข้าพเจ้าไม่อยากมีความท้อแท้สิ้นหวัง					
21	ถ้ามหาข้าพเจ้าขยันเรียนกว่าข้าพเจ้าคงจะเรียนหนังสือได้ดีกว่าคนอื่นที่เคยชนะข้าพเจ้า					
22	ข้าพเจ้าอยากจะเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่					
23	ข้าพเจ้าอยากจะเป็นคนคล่องแคล่วว่องไว					
24	ข้าพเจ้าอยากจะมีแม่พิมพ์ทุกายคนถนัด					
25	ข้าพเจ้าไม่อยากจะเป็นคนขี้อายประมาเมื่อเขาสอบ					
26	ข้าพเจ้าอยากอยู่ในที่มีคนมาก					
27	ข้าพเจ้าอยากจะช่วยเหลือคนอื่นโดยไม่คำนึงถึงตัวเอง					
28	ข้าพเจ้าอยากจะไม่โกรธเมื่อมีกษมาชักชวนความประสงค์และเขามีเหตุผลดี					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย (0)	จริงเล็กน้อย (1)	จริงพอ ประมาณ (2)	จริงค่อนข้างมาก (3)	จริงมากที่สุด (4)
29	ข้าพเจ้าอยากจะเป็นคนร่าเริง					
30	ข้าพเจ้าอยากจะมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงได้					
31	ข้าพเจ้าอยากจะเป็นคนที่อยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่					
32	ข้าพเจ้าอยากจะทำยกย่องคนอื่นเกี่ยวกับผลงาน หรือความสามารถของเขา					
33	ข้าพเจ้าไม่อยากจะถูกรังแก					
34	ข้าพเจ้าอยากจะทำใจเมื่อเห็นเพื่อนได้ดี เช่นสวมนาฬิกาข้อมือ เล่นกีฬาชนะเป็นต้น					
35	ข้าพเจ้าไม่อยากจะเยาะเหยียดเพื่อนให้โกรธ					
36	ข้าพเจ้าอยากจะทำ และขอคำแนะนำจาก ผู้ใหญ่เมื่อมีปัญหา					
37	ข้าพเจ้าปรารถนาจะช่วยเหลือให้สิ่งของหรือ แนะนำวิธีแก้ปัญหาค้นหาให้คนอื่น					
38	ข้าพเจ้าอยากจะเป็นมิตรกับคนอื่นถึงแม้ว่าทาง เขาจะไม่ชอบข้าพเจ้า					
39	ข้าพเจ้าไม่อยากจะให้ใครมาประณามข้าพเจ้าว่า เขินอาย					
40	ข้าพเจ้าอยากจะมีสติปัญญาพอกันหรือดีกว่าเพื่อน					
41	ข้าพเจ้าอยากจะมีความสุขใจด้วยการช่วยเหลือ คนอื่น					
42	ข้าพเจ้าอยากจะทำสิ่งของให้เพื่อนเมื่อเขาต้องการ					

ตาราง 25 ค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามคนตามอัฒภาพ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	3.8611	22	2.7938
2	2.7063	23	3.5273
3	3.6876	24	2.7183
4	3.8471	25	3.6663
5	2.9344	26	4.2283
6	4.8640	27	2.7347
7	2.7719	28	3.0861
8	3.6794	29	2.9098
9	2.8840	30	5.8138
10	3.1009	31	5.3361
11	3.0749	32	2.7987
12	3.2505	33	2.9119
13	2.7145	34	3.9103
14	2.7999	35	2.7280
15	3.4933	36	4.9803
16	4.1996	37	4.1536
17	3.8340	38	2.7971
18	4.2857	39	3.1440
19	5.8497	40	2.7003
20	3.5988	41	3.7567
21	5.4073	42	2.9268